

Zakon, Šabat i hrišćanstvo Novog zakona

Hrišćanska sloboda prema Isusovom učenju

Anthony F. Buzzard, MA (Oxon.), MA Th.

© Restoration Fellowship, 2005

www.restorationfellowship.org

Atlanta Bible College

800-347-4261

Za izdanje na srpskom jeziku:
www.biblijski-monoteizam.com

Januar 2016

Prevod sa engleskog:
Marija Ivković

Korektura:
Aleksandar Vuksanović

Sadržaj

Uvod.....	3
Zakon, Šabat i hrišćanstvo Novog zakona	7
Više o Galatima i Zakonu	37
Više o Kološanima 2:16-17 i Pitanju Šabata.....	42
Šabat i zakon.....	50
Hrišćani i zakon (Charles Hunting).....	53
Pismo prijatelju.....	70

Uvod

Svi bivamo suočeni sa ključnim pitanjem, ako uopšte odvojimo vremena od užurbane svakodnevnice da se pozabavimo istim. To je pitanje naše lične sudbine – tačnije, pitanje koje se tiče toga šta moramo da mislimo, u šta da verujemo i šta da radimo kako bi nas Bog, naš Stvaralac, prihvatio. Odgovori na ova pitanja u današnje vreme su različiti i zbunjujući, kao i broj različitih veroispovesti, koji govori o tome koliko zapravo poznajemo hrišćanstvo. Različite hrišćanske grupe se razilaze po pitanju rešenja životne zagonetke. One nam predlažu šta moramo da činimo da bi bili spaseni. Ali one se ne slažu.

Veroispovesti su stvorene a da ne govorimo o širokom protestantskom pokretu koji se javio, kao opozicija ustanovljenoj rimokatoličkoj crkvi 1517. godine, kada je neko ili nekakva grupa učenika teologije „otkrila“ bolji način da se priđe Bogu i da se Njemu klanja. Često, takvi pokreti proizilaze iz novog uvida, tvrdnje o otkriću zaboravljene istine, ispravke tradicionalnog učenja koje nije čvrsto zasnovano na Bibliji.

Dosta sukoba je izbilo zbog „tačnog“ shvatanja Isusa i Biblije i načina na koje treba da se ponašamo. Šta hrišćanin treba da uradi da bi udovoljio Bogu? Za izuzetno veliki broj vernika, odabir pravog dana za odmaranje i nedeljno klanjanje je pitanje od ključne važnosti. Pitanje o nedeljnim pravilima često se vezuje za druga pitanja „zakona“, na primer za odluku da se ne jede određena hrana koja je navedena u Starom zavetu kao tabu. Neslaganja koja slede kada neki vernici iznesu zaključak da su dani i hrana od ključnog značaja za učinak i spasenje hrišćanina, dovela su do formiranja veroispovesti, poput Svetske crkve Božije koju je osnovao Herbert Armstrong i Adventista sedmog dana koji smatraju Ellen White inspirisanim osnivačem. Nakon što su ustanovljene, „razlike“ u veroispovestima postaju pitanje duboko usađenog ubeđenja pa čak i duha te veroispovesti, čime se gaji mentalitet „oni i mi“ koji čini objektivnu analizu Biblije nemogućom.

Pretraživanje Biblije radi Istine je suština dobrog učenjaštva (Dela 17:11). Ako se do istine može stići – istine koja nas zaista čini slobodnim – mi moramo biti spremni da po strani ostavimo ubeđenja, kojih se odavno držimo, a koja smo prihvatili, jer nismo bili obučeni da adekvatno ispitamo Bibliju. Iluzorno je pretpostaviti da se dobrom voljom i bez ikakvog predznanja može čitati Biblija i da

se takvim tumačenjem iste može doći do pravih pretpostavki o biblijskim učenjima i preporučenom ponašanju.

Mnogi od nas su na teži način naučili to. Jednom izloženi predstavi da se hrišćanstvo, pre svega svodi na prihvatanje deset zapovesti, koje su date Izraelu i doslovno pridržavanje istih, uprkos dokazima koji pokazuju suprotno, mi smo ubeđeni da smo se pridružili „jedinoj pravoj crkvi”. Dok gradimo sopstvenu teološku čauru ne iznenađuje nas kad drugi ukažu na to da naši učitelji, odnosno naše vođe, nisu imali nikakvu formalnu obuku o istoriji biblijskog tumačenja, niti su imali uvid u ono što su drugi pisali o tim ključnim pitanjima, niti su poznavali jezik kojim je Biblija prvobitno napisana. Iskrenost je, smatrali smo, bila dovoljna garancija nepogrešivosti. Naš vođa je zaista bio poklon koji je Bog dodelio svetlu pri kraju vremena, to smo smatrali mi, naivni i neiskusni. I kao vernici, odmarali smo subotom! Tek godinama kasnije, postali smo dovoljno mudri da pomislimo da smo možda navedeni na pogrešan put.

Pitanje kojim se bavimo u ovoj knjizi ima veze sa nekim aspektima puta ka spasenju, a posebno se bavimo pitanjem poslušnosti prema Isusu, jer je Isus uvek i sa saosećanjem govorio da ukoliko sledimo njega i njegova učenja postići ćemo uspeh pred Bogom. Pitanje, međutim, koje zahteva pažljivo razmatranje jeste sledeće: Šta zapravo podrazumeva ta poslušnost?

Čak i kada se površno pozabavimo Biblijom, vidimo da je dosta toga rečeno o verovanju a ne mnogo toga o ponašanju. Veliki deo Novog zaveta je posvećen definisanju onoga što Bog zahteva ali ne prema Mojsijevom zakonu iz Starog zaveta već prema Novom zakonu koga je propovedao i odobrio Isus, kao poslednji Božiji izaslanik, prorok, koji će prevazići čak i Mojsija (Peta Mojsijeva 18:15-18; Jovan 1:17).

Osvrt na mnoge godine učenja i podučavanja nas je dovelo do ustanovljenog ubeđenja da se jedan od najpogrešnije shvaćenih aspekata Isusa i Novog zakona javlja onda kada pokušamo da pomešamo dva različita sistema, Stari i Novi. Bog se više ne bavi čovečanstvom u okviru onoga što je odobrio kroz Mojsija. Ako smo potpuno iskreni i ako želimo da slušamo Boga pa Mu pridemo na način koji On *ne* predlaže u Novom zakonu kog je doneo Isus, podložni smo tome da nanesimo sebi

ozbiljnu teološku ranu. Nepoznavanje Novog zakona stvara podelu i narušava duhovnost. Ali takvo pogrešno razumevanje često sebe naziva „hrišćanskim”.

Mi moramo da dođemo do slobode koju je Isus obećao i to je sloboda koja je zasnovana na duhu istine a ne na sopstvenim konstrukcijama sagrađenim na zbunjujućoj mešavini dva zakona. Štaviše, Isus nije odao svu istinu prilikom svoje istorijske službe. On je nastavio da govori kroz odabrane Apostole, kao što je obećao: „Imam još dosta toga da vam kažem, ali ne mogu to sada, Ali kada on, duh istine dođe, on će vas dovesti do čitave istine, jer on neće govoriti sam od sebe, već će govoriti ono što čuje a javiće vam šta će biti unapred. On će me proslaviti, jer će od mog uzeti, i javiće vam” (Jovan 16:12-14).

Svakakve zloupotrebe mogu da se jave kada se biblijski stihovi izvuku iz konteksta, kako bi predstavili ono što važi za jedan vremenski period ali ne i za svakog i za sva vremena. Klasičan primer se može pronaći u savremenoj upotrebi stiha 3:10 Malahije, kojim se pogrešan sistem nameće crkvi. Međutim, samo nekoliko stihova kasnije (4:4), prorok navodi svoju publiku da se „seti zakona Mog sluge Mojsija, dekreta i zakona koje sam Ja dao na Sinajskoj gori za ceo Izrael.”

Pronicljivost koja se tiče Božijeg ophođenja prema čovečanstvu pod različitim okolnostima, nam je neophodna ako želimo da odredimo šta Bog želi od nas danas. Tom pitanju – sadržaj koji se tiče poslušnosti nas kao hrišćana – posvećujemo sledeće stranice, ubeđeni da je sloboda u Hristu jedina formula, kojom se uspešno može pronaći vera, onakva kakvu predstavlja Novi zavet. Kada se jedna Crkva ujedini u toj slobodi kao predstavnik Jevanđelja o Carstvu i kada se sruši granica između Jevreja i nejevrejskog naroda, kao što je Hrist želeo da se dogodi, vera će biti živopisna i efektna. Sve dok nas pogrešna shvatanja zakona i njegovog odnosa sa Novim zakonom dele, svedočenja o Hristovom telu će nastaviti da budu oštećena.

Hrišćani priznaju Mojsija kao posrednika Starog zakona, koji je ustanovljen između Boga Izraela i Njegovih ljudi. Dvadeset četvrto poglavlje Druge knjige Mojsijeve sadrži potvrdu dogovora oko zakona, gde su se ljudi složili da slede svaku reč napisanu u knjizi zakona. Zatim su krvlju poprskani oltar i ljudi; Izraelska zajednica se složila da učini „sve što je Gospod rekao”. Krv je zatim ozvaničila osnovu „svih reči” koje je Mojsije primio od Boga.

Isus je u Novom zavetu predstavljen kao Glasnik Novog zakona. Isus je upoređen sa Mojsijem: „Zakon je dao Mojsije, ali je milost i istina došla od Isusa Hrista.” Matej beleži pet stubova Isusovog učenja o Novom zakonu, čak i ponavlja sledeću frazu: „kada je Isus rekao sve ovo” (7:28, itd). Isus je zatim prolio sopstvenu krv kako bi Novi zakon dobio na snazi.

Postoje stvari, koje su od ključne važnosti, kada se sagleda ovaj problem tumačenja toga šta zapravo Bog zahteva pod hrišćanskim Novim zakonom. Ozbiljnu opasnost po vernike predstavlja ne pomeranje od Starog ka Novom zakonu. Tendencija da se preokrene Stari zakon i pomeša sa Novim dovela je do toga da su Apostoli uputili naiskrenija upozorenja i pokazali ozlojeđenost: „O nerazumni Galati! Ko vas je općinio da se ne pokoravate istini? Vi, kojima pred očima beše napisan Isus Hristos, a sad se među vama razape. Ovo jedno hoću od vas da doznam, ili Duha primiste kroz dela zakona ili time što ste čuli propoved o veri? ... Stojte dakle u slobodi kojom nas Hristos oslobodi, i ne dajte se opet u jaram ropstva uhvatiti. Evo ja Pavle kažem vam da ako se obrežete Hristos vam ništa neće pomoći. A opet svedočim svakom čoveku koji se obrezuje da je dužan da izvrši sav zakon. Izgubiste Hrista, vi koji hoćete zakonom da se opravdate, i otpadoste od blagodati. Jer mi duhom čekamo od vere nadu pravde. Jer u Hristu Isusu niti šta pomaže obrezanje ni neobrezanje, nego vera, koja se kroz ljubav pokazuje delotvorna.” (Galatima 3:1, 2; 5:1-6).

Istina nas zaista oslobađa, ali slobodu dostižemo tek kada otkrijemo koja je ta istina koja oslobađa. To znači da treba dobro obratiti pažnju na Jevanđelje, odnosno reči Isusove i Pavlove, neustrašiv dokaz Isusove velike posvećenosti da propoveda o jednom jevanđelju Carstva svim nacijama, jer je Isus strastveno želeo da Jevreji i nejevreji oforme jednu usklađenu crkvu zasnovanu na slobodi Novog zaveta.

Pozivamo čitaoce da prihvate izazov i da se bace na razmišljanje, ako je neophodno, šta to podrazumeva zivot i verovanje u službi Gospoda Isusa Mesije, nosioca Novog zakona. Detaljno smo se pozabavili širim problemom Jevanđelja Carstva u našim knjigama pod nazivom *Dolazeće Carstvo Mesije: Rešenje zagonetke Novog zaveta i Naši Očevi koji nisu u Raju: Zaboravljeno hrišćanstvo Isusa Jevrejina*, i u našem besplatnom mesečnom magazinu od 1998. godine, koji možete pronaći na www.restorationfellowship.org.

Zakon, Šabat i hrišćanstvo Novog zakona

Oko dva miliona vernika izražava svoju posvećenost Bogu time što svoju posvećenost shvataju za ozbiljno, pa se strogo i bukvalno drže „deset zapovesti”. Četvrta zapovest je od posebnog značaja za njih. Oni to smatraju proverom poslušnosti. Milioni ljudi takođe tvrde da sledi Božije zapovesti, ali se ne slažu sa ostalima, koji se bave proučavanjem Biblije oko toga šta danas znači slediti Božije zapovesti.

Mnogi u hrišćanskom svetu veruju u to da deset zapovesti predstavljaju zakon za hrišćane isto koliko su predstavljali zakon za Izrael, onakav kakav je Mojsije dao na planini Sinaj. Ovakva tačka gledišta izgleda da ima jednostavnu biblijsku podršku. Zar nije Isus uputio mladića da se „pridržava zapovesti” (Matej 19:17)? I zar nije Pavle jednako naglašavao potrebu za poslušnošću. Isus je jasno i bez ikakve sumnje izjavio da „nije došao da uništi zakon ili reči proroka već da ih ispuni” (Matej 5:17). Prirodni zaključak na osnovu ove izjave bi bio da zakon Starog zaveta ostaje apsolutni standard hrišćanskog ponašanja.

Svi će se složiti da nikakav zakon Božiji ne može biti ostavljen po strani kao nevažan. Nikakvo Božije otkrovenje nije besmisleno. Pavle je to dobro shvatio kada je izjavio da vera u Hrista potvrđuje zakon a ne uništava ga: „Kvarimo li dakle zakon verom? Bože sačuvaj! Nego ga još utvrđujemo” (Rimljanima 3:31).

Veliko neslaganje se javilo među vernicima po pitanju toga kako primeniti jednu određenu zapovest: četvrtu od „Deset zapovesti”, koja se tiče posmatranja Šabata. Što se jedne strane tiče, nema tu mnogo mesta za diskusiju. Šabat je obavezan za nas koji verujemo u Hrista baš kao što je obavezan za Izrael u Starom zavetu. Pošto je to bio znak Izraelske posvećenosti Bogu, Šabat je sigurno isto toliko bio znak prepoznavanja pravih hrišćanskih vernika. Kako ijedna od „Deset zapovesti” može biti modifikovana na bilo koji način? Ako ne bismo poštovali jednu zapovest, ne bi smo poštovali sve njih. Ovakvim argumentom, Šabat postaje jedno ključno pitanje, koje odlučuje o tome da li pripadamo Hristu ili Đavolu. Bilo kakva teologija, koja dolazi od nekog ko se ne pridržava Šabata će samim tim biti sumnjiva, jer takva osoba ne poštuje Boga po jednom ključnom pitanju. Ovaj pisac je upoznat sa ovakvim argumentom i dugo godina je subotu smatrao Šabatom. Zatim je došao

do zaključka da pridržavanje Šabata ne garantuje čvrstinu kada se radi o drugim pitanjima biblijskog tumačenja.

Poreklo tumačenja Šabata

Da li posmatranje subote kao Šabata danas predstavlja krajnju Božiju volju za Njegove ljude? Mnogo je napisano na ovu važnu temu o funkciji zakona Starog zaveta u Novom zavetu. Uprkos nestrpljivosti mnogih ljudi, koji se pridržavaju Šabata, oni koji se ne pridržavaju istog na nedeljnoj osnovi ne smatraju da hrišćani mogu da ne poštuju Boga a da ne budu kažnjeni. Ključno pitanje je: *„Šta poslušnost podrazumeva u Novom zavetu pod Novim zakonom?”*

Ključna teškoća sa kojom se suočavaju oni koji se subotom pridržavaju Šabata javlja se od pogrešnog shvatanja porekla obaveznog pridržavanja Šabata. Na osnovu stihova 2:2,3 Prve knjige Mojsijeve i 20:8-11 Druge knjige Mojsijeve dolazi se do zaključka da je dan Šabat uveden pri stvaranju kao dan u nedelji predviđen za odmaranje od Adama pa nadalje.

Prikaz o poreklu nedeljnog pridržavanja Šabata zanemaruje sledeće biblijske činjenice:

1. Druga Mojsijeva 16:23: Dan Šabata je otkriven Izraelu od strane Boga. Gospod kaže: „Sutra je Šabat, odmor svet Gospodu.” Ovde ne postoji nikakva naznaka da je odmor na snazi sedmi dan od stvaranja. Bog nije rekao: „Danas je (dobro poznati) Šabat dat svim nacijama širom stvaralaštva.” Umesto toga, Mojsije dodaje: „Vidite, Gospod je dao vama (Izraelu) Šabat; samim tim On vam je dao šesti dan hleb za dva dana. Neka svaki čovek ostane gde je. Neka niko ne napusti svoje mesto na sedmi dan” (Postanje 16:29). Ako je Bog dao Šabat Izraelu u šesnaestom poglavlju Druge Mojsijeve, da li je on isti oduzeo čovečanstvu kada sve sagledamo u celini? Jako je čudno to da je Bog izabrao Izrael za naciju, koja mora da se pridržava Šabata, ako je pridržavanje istog otkriveno kao božanski zakon, koji važi za svaku naciju.

2. Nemija 9:13,14: nedeljno pridržavanje Šabata ne vodi poreklo od stvaranja već od Sinaja: „I sišao si na goru Sinajsku i govorio s njima s neba, i dao im sudove prave i zakone istinite, uredbe i zapovesti dobre. I obznanio si im Šabat svoj sveti, i dao im zapovesti i uredbe i zakon preko Mojsija, sluge svog.”

3. Nemija 10:29-33: Nedeljni Šabat je deo zakona kog je Bog dao Mojsiju i samim tim on je deo celog sistema običaja oko Šabata otkrivenih na planini Sinaj:

„Pristaše s braćom svojom, glavarima svojim, i dođoše te se zakleše i kletvom zavezaše da hodimo po zakonu Božijem, koji je dat preko Mojsija, sluge Božijeg, i da držimo i izvršavamo sve zapovesti Gospoda Boga svog i zakone Njegove i uredbe Njegove. I da ne dajemo kćeri svojim narodima zemaljskim, niti kćeri njihovih da uzimamo za sinove svoje. I od naroda zemaljskih koji donesu trg ili kakvu god hranu u subotu na prodaju, da ne uzimamo u subotu ni u drugi sveti dan, i da ostavljamo sedme godine da počiva zemlja i opraštamo svaki dug. I postavismo sebi uredbu da dajemo svake godine trećinu sikla na službu u dom Boga svog.”

Obratite pažnju da je Izrael bio vezan za čitav sistem Šabata i svetih dana.

4. Svrha Šabata, iako oslikava Božije odmaranje nakon stvaranja (2. Mojsijeva 20:11) *posebno obeležava izgnanstvo izraelskog naroda iz Egipta*. To je razlog zašto je četvrta zapovest data: „I pami da si bio rob u zemlji misirskoj, i Gospod Bog tvoj izvede te odande rukom krepkom i mišicom podignutom. Zato ti je Gospod Bog tvoj zapovedio da svetkuješ dan od odmora (Šabat)”. (Peta Mojsijeva 5:15).

5. Zakon koji je donesen sa Izraelom nije *donesen sa ocima* (Avramom, Isakom i Jakovom). Deset zapovesti stoga ne može da predstavlja univerzalni zakon dat čitavom čovečanstvu. Izjava data u stihu 5:3 Pete knjige Mojsijeve je izričita: „Gospod nije ovaj zakon doneo sa našim ocima.” Šabat je dat Izraelu kao znak da Bog ima poseban odnos sa istim, „da oni znaju da sam ja Gospod koji ih posvećuje” (Jezekilj 20:12). To ne bi imalo nikakvu poentu da se od svih nacija zahteva da praktikuju Šabat. To je poseban znak da se Bog bavi jednom nacijom, Izraelom.

6. Jevreji treba da poseduju nekakvo shvatanje porekla svog nacionalnog Šabata. U Knjizi Jubileja 2:19-21,31 mi učimo da: „Stvaralac svih stvari ... nije odredio sve ljude i nacije da se pridržavaju Šabata već samo Izrael.”

Potvrdu biblijskih tekstova, koje sam gore citirao, možete pronaći u literaturi namenjenoj rabinima. U *Genesis Rabbah* stoji da je sedmi dan stvaranja bio Božiji Šabat, ali ne i čovečiji. U Mišni pod *Shabbata* možemo pronaći da „ako nejevrein dođe da ugasi vatru, oni mu ne smeju reći da je ne gase jer oni (Izrael) nisu zaduženi

da se pridržavaju Šabata. Razlog za to je taj što je „Šabat večiti zakon između Mene i dece Izraela, ali ne i između Mene i svih nacija sveta” (Melkita, Shabbata, 1).

Na osnovu ovih pasusa vidimo da čitav sistem zakona, uključujući i nedeljni Šabat, sveti dan Šabat sedme *nedelje* (Duhovi), sveti dan Šabat sedmog *mesece* (Trube), mladine i druge svete dane, Šabat za zemlju svake sedme *godine* i Jubilej nakon 49 godina, bili su deo sistema vezanog za Šabat, dat Izraelu kroz Mojsija. Nedeljno odmaranje je obeležavanje izlaska iz Izraela (Peta knjiga Mojsijeva 5:15). Samim tim Jezekilj kaže da je Bog „izveo Izrael iz Egipta i doveo ga u divljinu. I dadoh im uredbe svoje, i objavih im zakone svoje, koje ko vrši, živ će biti kroz njih. I subote svoje dadoh im da su znak između mene i njih da bi znali da sam ja Gospod koji ih posvećujem. I subote moje svetkujte da su znak između mene i vas, da znate da sam ja Gospod Bog vaš” (Jezekilj 20:10-12,20).

Na osnovu ovih podataka ne može se nikako doći do zaključka da je sistem vezan za Šabat nametnut čovečanstvu još od stvaranja pa nadalje. Svi ovi biblijski pasusi su potvrdili jevrejske rukopise i ukazuju na to da je Šabat poseban znak Božijeg odnosa sa jednom odabranom nacijom.

Pošto Peta knjiga Mojsijeva 5:15 ukazuje na to da Šabat ima veze sa izlaskom Izraela, zašto ga onda stih 20:11 Druge Mojsijeve dovodi u vezu sa stvaranjem? Odgovor na to je taj da je Bog zaista odmarao na sedmi dan stvaranja. Međutim, *u tekstu ne piše da je on zapovedio Adamu i čovečanstvu da se odmaraju svakog sedmog dana*. Da je to rekao, Šabat ne bi mogao da obeležava izlazak Izraela iz Egipta (Peta Mojsijeva 5:15). Činjenica je da su mnogi pogrešno protumačili stih 2:3 Prve knjige Mojsijeve i mislili da on ukazuje na to da se Bog odmarao svaki sedmi dan od tada i da je zapovedio čovečanstvu da čini isto. Zapravo, samo se Bog odmarao na taj dan i samo na sedmi dan stvaranja. Tek hiljade godina kasnije On je upotrebio sopstveni odmor na sedmi dan kao model kojim je uveo svaki sedmi dan Šabat dat Izraelu. Sam Bog se odmarao na prvi sedmi dan i mnogo kasnije On je otkrio sedmi dan Izraelu kao stalno praktikovanje Šabata (Druga Mojsijeva 16). Nedeljni Šabat se javlja u deset zapovesti, što ukratko predstavlja zakon koji je dat kroz Mojsija Izraelu, *ali ne treba ga odvajati od čitavog sistema odmora na Šabat koji je dat Izraelu, na nedeljnoj, mesečnoj, godišnjoj, sedmogodišnjoj osnovi i na Jubilej*.

Claus Westermann, u svojoj kritici koja se bavi poglavljima 1-11 Prve Mojsijeve knjige, svoja otkrića o poreklu Šabata sumira na sledeći način: „Zaista (u stihovima 2:2, 3 Prve Mojsijeve) nije ustanovljen Šabat, niti je čak u pripremi, ali kasnija osnova Šabata se oslikava u ovim rečenicama” (stih 237).

Deset zapovesti

Zanimljivo je obratiti pažnju na jevrejski prevod stiha 5:22 Pete knjige Mojsijeve.¹ Direktno objavljivanje zaveta sa Sinaja „nije se nastavilo.” Nije da je Bog dodao još reči (kao što druge verzije to nameću) i da je time učinio deset zapovesti jedinstvenim skupom zakona, već ljudi, kao što priča nastavlja da govori (Peta Mojsijeva 5:22-28), nisu mogli da podnesu da čuju Božiji glas. Kao odgovor tome, Bog je nastavio sa objavom zakona kroz Mojsija. U ovom slučaju, deset zapovesti su odvojene od ostatka zakona, zato što je Bog ometen izuzetnim strahom od strane ljudi. U Novom zavetu, zakoni iz ovih deset zapovesti se citiraju bez izuzetaka (vidi Matej 19:18, 19, pet od deset zapovesti i jedna nije; Marko 10:19, takođe). Sigurno je to da su „deset reči” bile jedinstvene u smislu da su izgovorene sa planine i direktno upućene Izraelu. Takođe je istina da zakoni protiv ubijanja i preljube imaju veliku važnost za sve ljude. Ali nigde se ne kaže da svih deset (koje uključuju i zakon Šabata koji predstavlja čitav sistem Šabata) važe za sve ljude u svakom trenutku. Deset zapovesti su deo čitavog zakonskog sistema, koji je dat Izraelu.

U trećem poglavlju Druge poslanice Korinćanima Pavle namerno postavlja prirodu ovih deset zapovesti, kao sistem zakona sa novim duhom, koji karakteriše hrišćansku veru. Stari sistem je „došao sa slavom” (stih 7), ali ta slava je prevaziđena novim delovanjem duha. Zakon koji je dat na planini Sinaj je napisan na kamenim pločama (pominjanje deset zapovesti u Drugoj Mojsijevoj 34:28, 29), ali „poslanica” koja je napisana duhom Hrista u srcu (stih 3) je daleko superiornija. Zakon je „čuvar” ili „tutor” koji nas vodi do Hrista (Galatima 3:24). Usvojen je 430 godina nakon što je zakon donet sa Avramom (Galatima 3:17). *Dodat je privremeno, sve dok seme ne dođe* (Galatima 3:19). Pavle nije rekao da je zakon koji je dat kroz Mojsija „Božiji večni zakon”.

¹ *Soncino Chumash*, A. Cohen, ed., Soncino Press, 1968, str. 1019.

„Obrezanje ili neobrezanje je ništa; važno je držati se zapovesti Božijih” (1. Korinćanima 7:19). Ali njegova zapovest se ne odnosi na deset zapovesti. On nije rekao „*zapovesti Božije koje su date kroz Mojsija*” već „*zapovesti Božije*”, tj. date naredbe, a one su sada sabrane kao „Hristov zakon”, a ne kao Mojsijev zakon. Ako uporedimo ostale pasuse u kojima Pavle omalovažava potrebu za obrezivanjem, vidimo kakav kontrast on pokušava da prikaže:

„Jer u Hristu Isusu niti šta pomaže obrezivanje ni neobrezivanje, nego vera, koja kroz ljubav radi. (iako je u Starom zavetu to bilo jako važno, vidi Prvu Mojsijevu 17:9-14).

„Jer u Hristu Isusu ne znači ništa obrezivanje ni neobrezivanje, nego novo stvaranje” (Galatima 6:15).

Za neke ljude, koji se pridržavaju Šabata, izgleda da je Pavle trebalo da kaže „Obrezivanje nema nikakav značaj, već poštovanje Šabata i svetih dana, na tačan dan.”

Mi moramo da naglasimo poentu da u sedamnaestom poglavlju Prve knjige Mojsijeve nijedan čovek ne može da bude potpuni član zajednice božijih ljudi ako nije fizički obrezan. To se odnosilo i na strance koji su živeli sa Avramovim potomcima.

Radikalna razlika između obrezivanja, koje je obavezno za svakoga i Pavlove nezainteresovanosti za obrezivanje, ukazuje na to da su postojale velike razlike u običajima između dva Zaveta i pomaže nam da predvidimo „*produhovljavanje*” zakona u drugim aspektima, ne samo što se tiče poštovanja određenih dana koje je dato Izraelu. U petnaestom poglavlju Dela apostolskih održan je sabor kako bi se rešio problem, koji su pokrenuli neki hrišćani Jevreji, koji su „*propovedali braći da ako nisi obrezan po Mojsijevom običaju, ne možeš biti spasen ... Neki vernici, koji su pripadali farisejima, su se digli na noge i rekli: „Neophodno je obrezati ih i zapovediti im da se drže Mojsijevog zakona*” (Dela 15:1, 5). Petrov odgovor ukazuje na veliku promenu politike, koju su postavili Bog i Mesija a koja se tiče međunarodnog hrišćanskog tela: „*Sad dakle šta kušate Boga i hoćete da metnete učenicima jaram na vrat, kog ni očevi naši ni mi mogasmo poneti? Nego verujemo da ćemo biti spaseni milošću Gospoda Isusa Hrista kao što su i oni*” (10,11). Direktno bismo se suprostavili Bibliji ako bismo rekli da je Tora Mojsijev oblik

netaknutog blagoslova za Izrael! Dosta je toga nametnuto kao stroga disciplina a svrha iste je da se stvori granica između Izraela i ostalih nacija. Pod Novim zakonom, kako je Petar objasnio, Bog je dao Sveti duh nejevrejskom narodu, isto kao što ga je dao Jevrejima, „i on nije pravio razliku između nas i njih, već je njihova srca pročistio verom” (stih 9). Inteligentnim prihvatanjem Jevanđelja Carstva Božijeg su pročišćena srca svih onih koji su verovali u Jevanđelje onakvo o kakvom je Isus propovedao (Marko 1:14,15; 4:11,12; Matej 13:19; Luka 8:11, 12; Jovan 15:3; Dela 26:18; Rimljanima 10:17; 1. Jovanova 5:20; Isaija 53:11).

Isus i Zakon

Pravimo fundamentalnu grešku ako pretpostavimo da je Isus samo povećao potrebu da se poštuju svi zakoni, koji su postavljeni Izraelu kroz Mojsija. Međutim, istina je da je on izričito govorio da ne namerava da *uništi* zakon i proroke (Matej 5:17,18). Kako je Isus onda mogao da promeni zakon a da ga ne uništi? Odgovor se može pronaći u značajnoj izjavi da on „nije došao da uništi zakon već da ga *ispuni*.” Šta se zaista pod tim podrazumeva?

Da li „ispunjenje zakona” jednostavno podrazumeva vršenje istog na način na koji je Mojsije zahtevao? Da li Isus zahteva da mi sprovedemo zapovesti zakona, koji je dao Mojsije, *onda je jasno da je obrezivanje još uvek obavezno za sve*. Treba da se prisetimo toga da je obrezivanje znak zakona koji je donet sa Avramom (*nakon* što je on poverovao u Jevanđelje, Galatima 3:8; vidi Rimljanima 4:9-12) i obeležje pravog i poslušnog državljanina Izraela (baš kao što je Šabat označavao vernog državljanina Izraela).

U zakonu jasno stoji: „Kaži sinovima Izrailjevim, i reci: Kad žena zatrudni i rodi muško, nečista da je sedam dana; kao u dane kad se odvaja radi nemoći svoje, biće nečista. A u osmi dan neka se obreže dete” (3. Mojsijeva 12:2,3). Obratite pažnju na zapovest koja govori da „niko neobrezan da je ne jede (Pasha). Zakon jedan da je i rođenom u zemlji i došljaku koji sedi među vama” (Druga Mojsijeva 12:48,49).

U stihovima 4:24-26 Druge knjige Mojsijeve, Bog je zapretio Mojsiju smrću ako se ne postara da mu deca budu obrezana. Ovo je bila jedna od najfundamentalnijih zapovesti Izraelu. Ali da li je to bio eksterni zakon, u *tom* obliku, tj. zakon koji važi za svako ljudsko biće?

Niko od nas ne oseća obavezu da sprovede ovaj deo Božijeg zakona, mada ne možemo da pronađemo ništa u zabeleženom Isusovom učenju, koje je on izneo dok je bio na zemlji, što bi se pokazalo kao zahtev za obaveznim obrezivanjem. Ni najmanju pažnju ne pridajemo osmom danu života odojčeta, na koji ono treba da bude obrezano prema Božijem zakonu. Da li to znači da smo uništili taj zakon? U jednom smislu, da. U drugom, ne. Na osnovu Pavlovog učenja (mada ne na osnovu Isusovog učenja koje je sprovodio dok je hodao zemljom) vidimo da je obrezivanje sada „u srcu”, jer „Jevrejini su oni koji su iznutra i obrezani srcem duhom a ne slovom, to je obrezivanje; kome je hvala ne od ljudi nego od Boga” (Rimljanima 2:28,29).

Sigurno je da postoji velika razlika između fizičkog i duhovnog obrezivanja. Međutim, Novi zavet vidi duhovno ili unutrašnje obrezivanje kao odgovarajući odgovor na zapovest da treba da budemo obrezani. Zakon je produhovljen i samim tim je „ispunjen”. Nije uništen. Sigurno je to da je dobio poprilično drugačiji oblik hrišćanskog božanskog zakona.

Isus se upustio u takvo produhovljavanje tih deset zapovesti i *drugih zakona* (tretirajući ih sve na isti način) kada je na Službi na Planini objavio: „ Čuli ste kako je kazano starima: Ne ubij; jer ko ubije, biće kriv sudu. *A ja vam kažem ...*” (Matej 5:21,2). „ Čuli ste kako je kazano starima: Ne čini preljube. *A ja vam kažem ...*” (Matej 5:27,28). „Mojsije vam je dozvolio da se od žena razvodite, ali od početka nije bilo tako. *Ali ja vama kažem ...*” (Matej 19:8,9).

„Ispunjenjem” zakona, Isus ga menja ali ga ne poništava. On zapravo iznosi pravu nameru zakona, čini ga radikalnijim, u nekim slučajevima ukida Mojsijev zakon (5. Mojsijeva 24), i kaže da je takvo načelo bilo samo privremeno. Ovo je važna činjenica: Isusovo učenje zapravo poništava Mojsijev zakon i čini ga ispravnim. On nas vraća na raniji zakon o braku kog je Bog dao u 1. Mojsijevoj (2:24). Isus se bavi ranijim i fundamentalnijim delom Tore. On prevazilazi kasniji ustupak, koji je Mojsije dao u okviru Tore.

Isus je doveo zakon do željenog kraja, krajnje svrhe zbog koje je prvobitno i bio postavljen (Rimljanima 10:4). U svakom slučaju mi moramo da vidimo šta on podrazumeva. Na primer, šta je sa zakonom o čistom i nečistom mesu? Da li Isus išta kaže o značenju tog zakona za Hrišćane? U skladu sa drugim njegovim

izrekama, Isus se pozabavio i problemom nečistoće: „Zar ste i vi tako nerazumni? Ne razumete li da šta god u čoveka spolja ulazi ne može ga opoganiti? Jer mu ne ulazi u srce nego u trbuh; i izlazi napolje čisteći sva jela” (Marko 7:18,19). Onda Marko iznosi komentar: „*Samim tim Isus je proglasio svu hranu čistom*” (Marko 7:19, vidi savremene prevode).

Izgleda da je u vreme kada je Isus govorio o prljanju, njegova publika nije shvatala radikalni način na koji on menja praktične efekte zakona. Petar je nastavio da posmatra zakone o ishrani i protestovao rekavši da nikada nije jeo nešto „pogano” (*koinos*) ili „nečisto” (*akathartos*) (Dela 10:14). Ali kasnije, kada je Marko napisao svoje jevanđelje, lekcija je usvojena: Zakon o čistoj i nečistoj hrani više nije bio na snazi. Marko je u nekom drugom stihu (3:30) dodao sopstveni urednički komentar, a to je takođe učinio i u stihu 7:19. Isus je govorio o ovoj promeni pod Novim zakonom. Prvobitna svrha zakona je bila da poduči ljude da vrše diskriminaciju po pitanju hrane i zla.

Pavle i Zakon

Pavle, poslušni Jevrejin, propovedao je o istom „ispunjenju” zakona o čistom i nečistom kada je napisao sledeće: „Znam i ubeđen sam u Gospoda Isusa (tj. kao hrišćanin i vernik) da *ništa nije nečisto* („pogano”, *koinos*) *samo po sebi*; već onome ko misli da je nečist, njemu je to nečisto” (Rimljanima 14:14). „Nemojte rušiti Božiji rad zarad hrane. *Sve stvari zaista su čiste [katharos]*, ali su loše po čoveka koji jede i vređa” (Rimljanima 14:20).

Čoveka koji piše ovako sigurno ne zanima razlika između zakonski čistih i nečistih mesa i ribe (osim što ovakva pitanja mogu da utiču na preosetljivu i slabu savest, Rimljanima 14:15). Od posebnog značaja (i suprotno od onoga što Herbert Armstrong iz Svetske crkve Božije propoveda) je činjenica da Pavle koristi i *koinos* (Rimljanima 14:14) = pogano ili nečisto upotrebom i *katharos* (Rimljanima 14:20) = čisto *po prirodi*. Armstrong tvrdi da Pavle nije želeo da uključi stvari koje su nečiste po prirodi (*akathartos*, suprotno od *katharos*). Međutim, rekavši da su sve stvari *katharos*, on podrazumeva da ništa nije *akathartos*. Stvari koje se tiču ishrane i toga šta je čisto a šta ne za Izrael, stoga, ne mogu biti odluka zakona.

Standardni komentari potvrđuju našu poentu o četrnaestom poglavlju Rimljana. „Pavlova norma (standard) je stoga da nijedna hrana nije nečista sama po

sebi, što je izjava koja se jasno protivi Tori. Ova činjenica sama ustanovljava naš zaključak ... pre svega da u novom dobu Duha, Božiji zahtevi, koji se odnose na nas, nisu postavljeni nama zakonskim odredbama.”²

„Ova izuzetna izjava (Rimljanima 14:14) potcenjuje pravljenje razlike između čiste i nečiste hrane kojom se Pavle, poput svakog drugog pronicljivog Jevrejina, pozabavio. Savremeni čitaoci neizbežno pomisle na stihove 7:14-23 Jevandjelja po Marku i 11:41 Jevandjelja po Luki.”³

David Stern u svome *Komentaru jevrejskog Novog zaveta* je izuzetno iskren. O stihu 14:14 Poslanice Rimljanima on kaže da su Pavlove reči „ipak iznenađujući zaključak za nekog ko je jevrejski učenjak, koji je sedeo kod nogu Rabina Gamalijela; zaista je sam *Gospod Isus Mesija* morao da ga ubedi, jer koncept ritualne nečistoće prožima ne samo Mišnu, čiji se jedan od šest delova, *Taharot* (Ritualna nečistoća”) bavi ovim pitanjem ishrane kao glavnim, već i Petoknjižje (Posebno Treću knjigu Mojsijevu 11-17). Biblija ne objašnjava uvek zašto su neke stvari čiste a druge ne. Higijena nije pitanje, jer da jeste, ne bi bilo razloga zašto se ovaj zakon ne bi odnosio na nejevrejski narod. Rabini se ne bave mnogo razlozima.”⁴ Stern dodaje da pošto se u judaizmu zakoni ritualne čistoće odnose samo na Jevreje, Pavlova izjava da „ništa nije nečisto samo po sebi” bi trebalo da bude dovoljna da oslobodi optužbe svakog nejevrejina koga savest muči u vezi sa tim pitanjima.” Stern nije dodao da Pavle piše kao neko ko je hrišćanski *Jevrejin*, i da je Pavle taj koji jasno iznosi to da zakoni o čistoj i nečistoj hrani više ne važe za *njega*, kao *Jevrejina* koji veruje u Mesiju. Pavle ne ograničava ovu slobodu na nejevrejske vernike, već sebe vidi kao nekadašnjeg poslušnog Jevrejina, koga više ne ograničavaju zakoni o ishrani. Ovo je izuzetno interesantna lekcija o prirodi Novog zaveta.

Pitanje Šabata, Novih meseci i Svetih dana

Videli smo da Isusova namera da ispuni zakon nije podrazumevala samo nametanje Mojsijevih zakona. Služba na Planini, u tom slučaju, bila bi sasvim bespotrebna. „Ispunjenje” je podrazumevalo neke radikalne promene po pitanju toga

² D.R. de Lacey, “The Sabbath/Sunday question and the Law in the Pauline Corpus,” in D.A. Carson, ed., *From Sabbath to Lord's Day*, Zondervan, 1982, str. 172.

³ John Ziesler, *Paul's Letter to the Romans*, London: SCM Press, 1989, str. 332.

⁴ Jewish New Testament Publications, 1996, p. 435, emphasis his.

šta znači biti poslušan. Isus nije samo Mojsijeva kopija, on je prorok kog je Izrael podigao „kao i Mojsija” (Peta Mojsijeva 15:15-19; Dela 3:22; 7:27). Isusove reči i reči njegovih izaslanika, apostola i pisaca Biblije, su te koje formiraju novi zlatni standard za veru Novog zakona. Prorok Isus, „kao i Mojsije” treba da primi konačno Božije otkrovenje. Obećanje bi bilo besmisleno, ako bi on samo ponovio Mojsijeve reči.

Očigledno je da se Isus, kao obrezani Jevrejin, pridržavao svetih dana koje je zakon odredio. Njegov zadatak je bio da ide do izgubljenih plemena Izraela i da se obraća kao „Jevrejin Jevrejima”. Isus ih je savetovao da se pridržavaju onog najvažnijeg u zakonu (Matej 23:23), što predstavlja praksu koje se retko ko danas drži. Međutim, Isus je takođe obećao da će crkva dobiti dalji uvid u istinu nakon njegove smrti (Jovan 16:12,13). Isusovo učenje se nije završilo na krstu. On je nastavio da daje uputstva crkvi u svom odsustvu putem duha. Isus se nama obraća u Jevanđelju po Pavlu i ostatku Novog zaveta.

Danas, mi kao nejevrejski vernici imamo zadatak da otkrijemo koju obavezu mi danas imamo u vezi sa posebnim danima koji su dati Izraelu. Već smo videli da je napušteno obrezivanje u svom prvobitnom obliku; da je zakon čistog i nečistog nevažan kada je u pitanju bukvalno značenje istog. Šta je sa Šabatom i svetim danima?

Kološanima 2:16-17

Najveću važnost ćemo dati jedinom mestu gde Pavle govori o „Šabatu” i „svetim danima” u celokupnom opsegu njegovih sačuvanih rukopisa. To je stih 2:16 Kološanima. U ovom stihu Pavle opisuje svete dane (godišnje poštovanje), mladine (mesečno poštovanje) i Šabat (nedeljno poštovanje) kao „senku”. On nam pri tom otkriva apostolski stav prema ovom ključnom pitanju.

Bilo bi poprilično neverovatno da je Pavle smatrao da je pridržavanje Šabata apsolutni zahtev za spasenje a da je pri tom nedeljni Šabat i svete dane opisao kao senku! To bi moglo da dovede do opasnog pogrešnog tumačenja. Bez obzira na sve, činjenica je van svake sumnje jasna. Pavle zaista naziva Šabat, svete dane i mladine senkom. Senka prestaje da bude značajna kada se stvarnost, Hrist, pojavi. Pavle koristi upravo isti taj jezik, a senku i stvarnost pronalazimo u stihu 10:1 Poslanice Jevrejima, gde se „sen” žrtve Starog zaveta sada smatraju prevaziđenim od strane

„telesne” žrtve Hrista (Jevrejima 10:10): „Jer zakon imajući sen dobara koja će doći ...” (Jevrejima 10:1).

Ovde je zakon o žrtvama provizoran i smatra se bespotrebним nakon dolaska Hrista. Ali Pavle kaže upravo isto o poštovanju određenih dana u Kološanima 2:16, 17. Zakon koji propisuje poštovanje svetih dana, novih meseci i Šabata nagovestio je stvarnost Hrista i njegovog Carstva – dobre stvari koje dolaze.

Poenta toga što je Šabat senka je veoma važna (neki ogromnu važnost pripisuju Šabatu) pa ćemo ponovo baciti pogled na stihove 2:16, 17 Poslanice Kološanima: „ I izbrisavši pismo uredbe koja beše protiv nas, i to uzevši sa srede prikova ga na krstu; *Da vas dakle niko ne osuđuje za jelo ili za piće, ili za kakav praznik, ili za mladine, ili za subote; Koje je sve bilo sen od onog što htede da dođe, i telo (predviđeno senkom) je Hristovo.*

Eto. Crno na belo. Ovo je konačna novozavetna informacija data u vezi sa pridržavanjem Šabata. Značaj koji dan Šabata ima za hrišćane, kao i sveti dani i novi meseci, može se uporediti sa senkom. Ti dani više nemaju nikakvu suštinu i neće stoga koristiti onima koji pokušavaju da ih se pridržavaju. (Da li se oni koji se pridržavaju Šabata zapravo pridržavaju istog na pravi način? Da li se oni, na primer, pridržavaju Šabata time što ograničavaju svoje kretanje subotom? Dela 1:12). Ono što je sada na snazi su Hrist i njegove zapovesti. On i njegov novi zakon predstavljaju ispunjenje te senke. U njemu mi treba da težimo trajnom „Šabatu” svakim danom u nedelji. Nije ni čudo što Matej uključuje Isusovu poznatu izreku u vezi sa dolaskom do njega na odmor i to u istom kontekstu kao i raspravu oko čišćenja kukuruza na Šabat (Matej 11:28- 12:8).

Matej takođe beleži da sveštenici koji rade u Hramu *nisu obavezni da se pridržavaju zakona o Šabatu* (Matej 12:5). Nije bio greh za te sveštenike da ne poštuju Šabat. Kao što je Isus ukazao, on i njegovi sledbenici predstavljaju novi duhovni hram (Matej 12:4,5) i on je sam novi Prvosveštenik. Ovde se ne daje samo nagoveštaj toga da je pridržavanje Šabata deo starog poretka. Mi možemo da kažemo da je novi zakon, tim što su sveštenici izuzeti iz zakona o Šabatu, kada su radili u hramu predočio to da su hrišćani izuzeti od poštovanja Šabata i da svaki dan u nedelji sprovode Božiji posao. Baš kao što Šabat iz Starog zaveta predstavlja Hristovu senku (Kološanima 2:17), tako to čine i žrtve (Jevrejima 10:1). A to što sveštenici nisu

morali da poštuju Šabat, ukazuje na vreme, kada su oni koji su sledili Boga to činili time što su poštovali principe drugačije od onih koji su dati Izraelu.

Pokušaji onih koji se pridržavaju Šabata da ponovo prevedu 2:16, 17 nisu ni malo ubedljivi. Neki se drže toga da je nedeljno pridržavanje Šabata isključeno iz „trojke” pridržavanja koju navodi Pavle. Drugi se drže toga da se sva tri tipa pridržavanja podrazumevaju. Onda navode da Pavle ne naziva samo dane senkom, već i stvari koje su pogrešno dodate danima. Ali da li nejevrein iz Kolosea može da ponudi žrtvu u skladu sa zakonom? To je moglo jedino biti učinjeno u zamku u Jerusalimu.

Površnim čitanjem stihova 2:16,17 Kološanima, otkrivamo da Pavle stavlja na gomilu tri tipa posebnih pridržavanja i naziva ih senkom. To čini da pridržavanje Šabata nikako ne može biti problem spasenja kao što to neki mogu da predstave.

Može se desiti da se duboko u sebi mnogi ljudi, koji se pridržavaju Šabata osećaju kao adventisti sedmog dana, koji su se odrekli pridržavanja Šabata nakon 28 godina. „Često se desi da poželim da se stihovi 2:16, 17 Poslanice Kološanima ne nalaze u Bibliji, to smeta mojim prijateljima adventistima sedmog dana koliko i meni, šta god oni govorili.”⁵

Oni koje zbunjuje ovaj pasus treba da se osvrnu na jednostavne reči koje iznosi Dekan Alford u svom proslavljenom delu pod nazivom *Kritika grčkog Zaveta*:

„Možemo primetiti da ako je poštovanje Šabata bilo, u bilo kakvom obliku, trajna obaveza za hrišćansku crkvu, apostol se nikada tako ne bi izrazio (Kološanima 2:16,17). Činjenica o obaveznom odmoru na jedan dan, bilo da je sedmi ili prvi, bila bi direktno u suprotnosti sa sledećim njegovim uverenjem: pridržavanjem toga bi značilo držati se senke dok posedujemo supstancu. Nikakav drugi odgovor ne bi se mogao dati na ovo osim toga da je on govorio o nečemu, što se odnosi samo na Jevreje.”⁶

⁵ Cited by M.S. Logan, *Sabbath Theology: A Reply to Those who Insist that Saturday is the Only True Sabbath*, New York Sabbath Committee, 1913, str. 269.

⁶ U daljem tekstu više o Kol. 2:16-17

1. Korinćanima 5:7-8

U drugom pasusu (1. Korinćanima 5:7-8) Pavle primenjuje isti „produhovljen” princip na godišnju Pashu i Dane beskvasnog hleba. „Hrist naš Pasha je žrtvovan.” Naš hrišćanski Pasha nije više jagnje koje se žrtvuje na godišnjem nivou, već je Spasitelj koji je žrtvovan jednom i za sve, sa moći da nas sve oslobađa na dnevnom nivou, a ne jednom godišnje. „Zato da praznujemo ne u starom kvascu, ni u kvascu pakosti i lukavstva, nego u presnom hlebu čistote i istine” (1. Korinćanima 5:8).

Obratićemo pažnju na to da je „beskvasni hleb”, koji je zamenio beskvasni hleb u bukvalnom smislu, zapravo „beskvasni hleb iskrenosti i istine.” Ovo su prava duhovna pitanja, a ne stvar izbacivanja kvasca iz naših kuća jednom nedeljno godišnje. Hrišćani, kako Pavle kaže, treba da „slave” trajno. Prevod u Verziji Kralja Džejmsa navodi na pogrešan put i daje utisak da mi treba da postimo. Komentar koji stoji u *Bibliji sa Kembridža za škole i univerzitete* je sasvim prikladan: „Hajde da *postimo* (sadašnje vreme na grčkom), odnosi se na večiti post kog se hrišćanska crkva pridržava ...*ne na slavu*, kao što stoji u VKDŽ koja ukazuje na neku određenu proslavu.”⁷

Mojsijin sistem zakona, kao skup statuta, zamenjen je zakonom o slobodi duha koji je sažet u jednu zapovest – voli bližnjeg svog kao što voliš sebe (Galatima 5:14). Nasuprot tome, Pavle govori o Sinajskom zakonu, u čije vreme su zapovesti date kao nešto što vodi ka stegama: „Zakon koji dolazi sa planine Sinaj rađa decu koja su robovi” (Galatima 4:24).

U drugom pasusu Pavle opisuje dve kamene ploče, koje su verovatno bile dve kopije deset zapovesti, kao „službu osude i smrti” (II Korinćanima 3:9,7). Deset zapovesti definitivno ne predstavljaju poslednje reči Božije upućene čoveku. To su bili privremeni zakonski kodeksi, koje su kasnije zamenjeni višim skupom zapovesti, koje su usredsređene na Isusove reči i reči Apostola: Mi treba da obratimo pažnju na reči, koje su izgovorene pre toga od strane svetih proroka i na zapovesti naših Apostola, koji su postavljeni od strane Gospoda i Spasitelja” (2. Petrova 3:2). Reči Novog zakona sigurno ne predstavljaju ponavljanje Mojsijevih reči.

⁷ Rev. J.J. Lias, *Commentary on I Corinthians*, Cambridge University Press, 1899, str. 61.

Senke Starog zaveta u Novom zavetu

Kada govori o starozavetnim događajima u životu Izraela, Pavle kaže da su „ove stvari nama *za primer*” (1. Korinćanima 10:6). „Ove stvari su se njima dešavale „uobičajeno” i napisane su da nas upute” (1. Korinćanima 10:11). Bez ikakve teškoće vidimo da „krštenje” Izraelita u oblaku i u Crvenom moru (Prva Korinćanima 10:2) predstavlja „primer”, koji je zamenjen hrišćanskim krštenjem u vodi i duhu. Na sličan način, njihova obaveza da se odmaraju na sedmi dan predstavlja primer našeg odmora u Hristu (Kološanima 2:16, 17). Šabat, odmor na sedmi dan, predstavljao je senku tekućeg hrišćanskog odmora. Pisac Poslanice Jevrejima prosleđuje nedeljni Šabat poštovan od strane Izraela i prihvata odmor Božiji na sedmi dan stvaranja kao „tip” ili senku našeg „odmora” od greha i našeg konačnog počivališta u dolazećem Carstvu. „Šabatizam” (ne dan Šabata) ostaje za ljude Božije (Jevrejima 4:9). Starozavetni dan Šabata je postao senka boljih stvari koje će doći (Kološanima 2:16-17), jer je Hrist došao. Prava svetlost stvaranja u Prvoj knjizi Mojsijevoj se vidi na licu Isusa Hrista koji predstavlja Novo stvaranje: „Za Boga koji je rekao, „Svetlost će isijati iz tame” (Postanje 1:3) je Jedan koji je obasjao naša srca znanjem o slavi Božijoj u liku Hrista (2. Korinćanima 4:6).

Za one koji se dugo pridržavaju Šabata, neophodni „pomak paradigme” će uključiti neko ozbiljno proučavanje i bavljenje temom kontrasta senke i tela u Kološanima 2:16-17 i Jevrejima 10:1, oslobađanjem od Mojsijevog zakona, „ispunjenje” zakona kog je uveo Isus i „produhovljavanje” starozavetnih senki o čemu je Pavle propovedao crkvama kao Isusov zastupnik.

Stihovi 2:16-17 Poslanice Kološanima bi trebalo da budu čitani kao molitva i sa punom pažnjom usredsređenom na svaku reč, i niko ne treba ni da pokuša da izbegne ono što je Pavle želeo da kaže: Šabat, sveti dani i mladine su senka. Sva tri su jedna senka. Kao takvi, oni nikako ne mogu da budu stvar života ili smrti za vernike.

Isus, kada se obraćao svojim sunarodnicima pred svoju smrt, koja je označila početak Novog zakona, i dalje može da se odnosi na neke od deset zapovesti (četvrta nikad nije citirana) kao početna tačka vere, mada se mora imati na umu da u njegovom krugu učenika on prevazilazi slovo zakona, koje nose deset zapovesti (Matej 5-7). Isus je takođe rekao nekima da prinesu žrtve prema Mojsijevom zakonu

(Marko 1:44), ali niko sada ne treba da se oseća primoranim da prati te instrukcije. Kada je Isus rekao Farisejima da daju desetinu biljaka, on je govorio o ljudima koji su još uvek pod zakonom (Matej 23:23). Hrišćanima se obraćao kroz Apostole, objavljujući da ceo sistem Šabata (od kojeg se jedan deo, nedeljni Šabat, javio među deset zapovesti), predstavlja „skicu” ili senku sadašnje realnosti Hrista (Kološanima 2:16-17).

Na krstu je ovaj Novi zakon ozvaničen. U tom trenutku, sve Isusove reči, koje su se ticale Novog zakona, a koje je Matej razvrstao u pet stubova učenja (da podseća na starozavetni zakon), bile su ratifikovane. Baš kao što je Mojsije dao reči Starog zaveta a zatim ozvaničio isti krvlju (Druga Mojsijeva 24), tako je i Isus pratio isti šablon sa Novim zakonom.

Sve do trenutka kada je Isus razapet, Isusovi sledbenici su nastavili da se pridržavaju običaja oko Šabata i bez ikakve sumnje su obrezivali decu. Situacija je veoma drugačija bila onda kada je Pavle pisao Kološanima da ih upozori na prekomerno pridržavanje Šabata (Kološanima 2:16-17). Za Pavla, deset zapovesti su sada uzignute na viši stupanj, na ljubav u duhu (Rimljanima 13:9-10).

Neka svaki čovek u svom srcu bude ubeđen u to nakon pažljivog proučavanja (Rimljanima 14:5), ali neka ne odbiju jednostavne reči stihova 2:16-17 Poslanice Kološanima da su Šabat i sveti dani jedna senka. Ako insistiramo na pridržavanju običaja oko Šabata na nedeljnom nivou, onda moramo i da se pridržavamo svetih dana i novih meseci - ili svega ili ničega, jer su svi zajedno deo celog sistema Šabata, koji je dat Izraelu u okviru Starog zakona.

Pokušaji da se ponovo prevedu stihovi 2:16-17 Poslanice Kološanima nisu uspešni – na primer, u vodu je pao i predlog da Pavle želi da „Hristovo telo”, crkva, sudi o pitanjima koji se tiču ovih dana. Ovo je usiljeni i neprirodni prevod. Pavlove reči su: ne dozvolite da vam iko, ni u crkvi a ni van nje, govori o tome šta da jedete ili pijete ili kojih običaja da se pridržavate na godišnjem, mesečnom ili nedeljnom nivou.

Nailazimo na pogrešan put kada se pridržavamo *Jasne istine*⁸ da su godišnji Šabati obavezni, jer su ustanovljeni „zauvek” (Treća Mojsijeva 23:41 „zakon večni

⁸ Sept. 1991, str. 18.

od kolena do kolena”). Samo jedan stih ranije, Izraelu je dat jednaki večni zakon o tome da ne jede hleb ili pržena zrna ili mladice pre nego što prinesu dar. Da li iko smatra da je danas neophodno pridržavati se ovoga? Šta je sa „večnim zakonom” da su oni koji dolaze u kontakt sa mrtvom osobom nečisti sedam dana? (2. Mojsijeva 19:14-21).

Kroz Jovanovo jevanđelje, gozbe su opisane kao jevrejske – Jovan 7:2 (Tabernakl), 6:4 (Pasha). Dan pripreme pred Šabat se naziva „*jevrejskim* danom pripreme” (19:42). Jovan smatra Šabat jevrejskim kao i dan koji prethodi istom. Ovi termini nikako se ne podudaraju sa ubeđenjem da je poštovanje Šabata obavezno za celokupnu hrišćansku zajednicu. Sa Pavlom, Jovan vidi dane kao senku mnogo veće realnosti Hristove.

Stvar pridržavanja običaja oko ovih dana bi trebalo da postane stvar svakog pojedinca kada upozna pravo hrišćanstvo. Prema ljudima, koji se pridržavaju običaja oko hrane i određenih dana, treba se ophoditi sa strpljenjem sve dok ne dođemo do unije duha (Rimljanima 14:1-6): „Jedna osoba smatra da je jedan dan važniji od drugog a druga smatra da su svi dani jednaki. Svaka osoba mora da u potpunosti bude ubeđena u svom umu” (Rimljanima 14:5).

Ako se iko sam od sebe umeša u ovu dragocenu slobodu datu vernicima, treba da ima na umu da Šabat, sveti dani i mladine predstavljaju starozavetne verzije stvarnosti u Hristu i Novom savezu. Opasnost koju nosi legalizam jeste ta da on može da promoviše samo-pravično opravdavanje na osnovu strogog pridržavanja Starog zakona. Onaj koji prima odliku starozavetnog Zakona – npr. fizičko obrezivanje – ima obavezu da se pridržava čitavog zakona” (Galatima 5:3).

Ova Pavlova izjava jasno podrazumeva da hrišćane ne vezuje „čitav zakon”. Oni koji insistiraju na zakonu, u starozavetnom smislu kao kodeks pravila, „izgubiše Hrista ... otpadoše od blagodati” (Galatima 5:4). Ovo su čvrsta Pavlova upozorenja upućena svakome ko na vernike nameće zakonske obaveze, koje Isus nije zahtevao od svojih sledbenika. Mudro je imati na umu da su neprijateljski nastrojani Jevreji bili ti koji su proganjali Isusa „jer se nije pridržavao Šabata” (Jovan 5:18). Isus je tvrdio da je neprestano radio sa punim autoritetom koji mu je dodelio Otac (Jovan 5:19). Nema rasprave o tome da je Isus, tokom svoje službe na zemlji, zanemario običaje oko Šabata.

Vaskrsnuće na nedelju: Prikladan razlog za hrišćansko okupljanje

Isus je vaskrsao u nedelju, a nedelja, iako nije Šabat u starozavetnom smislu, predstavlja prikladan dan za nedeljnu proslavu Hristovog dizanja iz mrtvih. Isus je predvideo da će se dići „na treći dan”. Zapravo, Novi zavet jedanaest puta kaže da se vaskrsnuće dogodilo na „treći dan” (Matej 16:21; 17:23; 20:19; 27:64; Luka 9:22; 18:33; 24:7, 21, 46; Dela 10:40; 1. Korinćanima 15:4).

To pominjanje „trećeg dana” verovatno potiče od izjave u stihu 6:2 Proroka Osije (1. Korinćanima 15:4), koji govori o tome kako se Izrael digao „na treći dan”. Pošto Isus predstavlja Izrael kao njegov idealni vođa, bilo je prikladno da on ispuni ono što je predviđeno za Izrael (s tim da je buduće uzdizanje izraelske nacije još uvek neispunjeno). Na sličan način, prema stihu 11:1 Proroka Osije, Izrael, sin Božiji, pozvan je da izađe iz Egipta. Ispunjenje ovog proročanstva se može pronaći u životu Isusa, predstavnika Izraela (vidi Matej 2:15). Isus „rekapitulira” iskustvo Izraela i daje model onoga kakav Izrael, odnosno crkva, zaista treba da bude (Galatima 6:16).

Čudno je to da učenici Biblije, posebno oni koji se pridržavaju Šabata, a koji žele da je Isus vaskrsao u Subotu, svu svoju pažnju usredsređuju na jednu Matejinu rečenicu u stihu 12:40 u kojoj je Isus govorio o tome kako je „tri dana i tri noći” bio u srcu zemlje. Kao što ćemo za trenutak i pokazati, ovo je hebrejska izreka poznata Mateji, a koja mora biti prevedena tako da je današnji čitalac shvati, ona znači *tačno 72 sata*.

Bezbednije je doktrine osnivati na upečatljivim dokazima, a taj dokaz ukazuje na vaskrsnuće na treći dan. Šta se pod trećim danom podrazumeva? U stihu 13:32 Jevanđelja po Luki, Isus kaže: „Idite te kažite onoj lisici: Evo izgonim đavole i isceljujem danas i sutra, a treći dan završiću.” Ovakav način shvatanja vremena vuče korene iz hebrejskog Starog zaveta: „I reče Gospod Mojsiju: Idi k narodu, i osveštaj ih danas i sutra, i neka operu haljine svoje; I neka budu gotovi za treći dan, jer će treći dan sići Gospod na goru Sinajsku pred svim narodom” (2. Mojsijeva 19:10-11). „Kad iskušam oca svog sutra u ovo doba ili na treći dan ...” (1. Samuilova 20:12).

Ovaj metod računanja vremena zabranjuje raspeće u sredu i vaskrsnuće u subotu. Od srede, petak je treći dan (danas, sredi, sutra, četvrtak, treći dan, petak).

Ali koji dan Luka smatra trećim danom, tj. danom vaskrsnuća (Luka 9:22; 18:33; 24:7)? Odgovor je jednostavan: to je nedelja.

„A u prvi dan nedeljni dođoše vrlo rano na grob ... dvojica od njih idahu u baš taj dan (tj. prvi dan u nedelji) u selo koje se zvaše Emaus” (Luka 24:1,13). Iste te nedelje razočarani učenici su prokomentarisali da je „danas (nedelja) treći dan od kako su se ove stvari desile (tj. raspeće, stih 20)” (Luka 24:21). Ovaj treći dan, nedelja, je dan kada su učenici očekivali da se desi vaskrsnuće, na osnovu toga što je Isus predvideo da će se dići iz mrtvih na treći dan. Isus ih čak na to podseća i nakon svog vaskrsnuća: „Tada im otvori um da razumeju pismo. I reče im: Tako je pisano, i tako je trebalo da Hristos postrada i da ustane iz mrtvih treći dan” (Luka 24:45, 46). Taj treći dan je nedelja na koju im se on javio i dan kada su oni očekivali vaskrsnuće (Luka 24:21).

Nije teško proračunati da ako je nedelja treći dan, petak je dan vaskrsnuća. Nedelja kao treći dan od petka odgovara onome što je Luka rekao u stihu 13:32 svog jevanđelja: „Danas (petak), sutra (subota) a prekosutra/treći dan (nedelja).”⁹

Lukin prikaz raspeća i događaja koji su usledili je savršeno jasan. U stihovima 23:54-24:1 on beleži da „I beše dan Pripreme (standardni grčki termin za petak), i Šabat osvitaše. A žene koje behu došle s Isusom iz Galileje, idoše za Josifom, i videše grob i kako se telo metnu. Vrativši se pak pripraviše mirise i miro; i u subotu dakle ostaše na miru po zakonu. A u prvi dan nedeljni dođoše vrlo rano na grob, i donesoše mirise što pripraviše”.

Zamislite koliko bi samo zbunjujuće zvučao Luka da je želeo da kaže da je dan raspeća zapravo *sreda*. Ono što nam on daje jeste jasna sekvenca, jedan dan prethodi drugom. Dan Pripreme, koga po prirodi prati Subota, Šabat, iz deset zapovesti, nakon koga sledi nedelja. Ovaj dokaz nikako ne treba da bude zanemaren.

Pitanje da li su Isus i njegovi učenici ispratili Pashu ili da li je Isus *umro* na dan Pashe se najbolje rešava ako kao ‘fiksnu tačku gledišta uzmemo to što je prema Mateju, Marku i Luki, Isus slavio Pashu, u drugoj polovini 14. Nisana. Jovan se nije

⁹ Neki se zalažu za to da se raspeće odigralo u četvrtak, a drže se toga da jevrejska pravila oko poštovanja Pashe i astronomski podatak čine to da je četvrtak, 6. april, 30. godine nove ere najverovatniji datum. Ali nedelja, kada se izračuna, nije treći dan od četvrtka (Luka 24:21). Vidi takođe jasnu sekvencu u stihovima 23:54-56 i 24:1 Jevanđelja po Luki.

suprostavio ovoj činjenici. Jovan se složio oko toga da se raspeće desilo na sledeći dan (15. Nisan). Dan raspeća (petak) predstavljao je pripremu za važan *nedeljni* Šabat, koji pada u nedelju Pashe. „A budući da beše dan pripreme (petak), pa da ne bi tela ostala na krstu u subotu (Šabat), jer beše veliki dan ona subota”. Značenje je da *nedeljni* Šabat (sveti dani se ne zovu „Šabati” u NZ) imalo je veliki značaj, jer je isti padao u nedelju Pashe. Obratite pažnju na to da je Jovan u stihu 19:14 rekao: „To je bila priprema Pashe (slavlja)” a ne „za Pashu (obrok).” Jevreji ne uđuše u Praetorium (sudnicu) da se ne bi opoganili, i da bi mogli jesti pashu (Jovan 18:28). U svakom slučaju bi oni bili čisti pri kraju dana, što nalaže da večernji obrok nije bio na Jovanovom umu. Ponavljam, Jovan je nazvao petak na koji se desilo raspeće „pripremom za Pashu (nedelju dana)”, (19:14) a ne pripremom za dolazeći obrok za Pashu, koji se već odigrao na četvrtak večer, kao što nam ostala tri Jevanđelja govore.¹⁰

Šta je onda sa dosta puta citiranim stihom 12:40 Jevanđelja po Mateju, „tri dana i tri noći”? Pre svega, ovo nije tačno predviđanje ako insistiramo na tome da reči shvatimo u bukvalnom smislu. Isus je bio u grobu tri noći i tri dana, tim redosledom, ne „tri dana i tri noći”. Kao drugo, Jevreji su imali običaj da smatraju bilo koji deo tri dana i noći kao kompletne periode dana i noći. Čak i u Starom zavetu možemo pronaći pasuse gde se „tri dana” ne odnosi na potpune periode od tri dana i tri noći. U stihu 42:17 Prve knjige Mojsijeve Josif je zarobio svoju braću na tri dana i oslobodio ih na treći dan, pre nego što se i navršio period od tri dana. Nekoliko pasusa u jevrejskoj rabinskoj literaturi potvrđuju idiomatsku upotrebu izraza „tri dana i tri noći”. Rabin Eleazar Ben Azariah (oko 100 n.e.) kaže da su „jedan dan i jedna noć „onah” (vremenski period) a deo „onah” je isto što i njena celina.”¹¹

Ova važna tačka je potvrđena *Kritikom Novog zaveta od Talmuda i Midraša*, koju su napisali Strack i Billerbeck (dostupno samo na nemačkom). Sledi prevod njihovih komentara o stihu 12:40 Jevanđelja po Mateju u stilu svog jevrejskog nasleđa: „Što se tiče shvatanja tri dana, moramo reći da se ... deo dana smatrao celim danom. R. Yishmael (oko 135. n.e.) je smatrao da je deo od „onah” (u ovom slučaju

¹⁰ Konsultovati za dodatne informacije: “Note 11” na str. 279. A.T. Robertson’s *Harmony of the Gospels* (Harper, 1922)

¹¹ Jerusalem Talmud: *Shabbath* ix. 3, cp. Babylonian Talmud: Pesahim 4a, cited by H.W. Hoehner in *Chronological Aspects of the Life of Christ*, Zondervan, 1977, str. 74.

12 sati) tretiran kao celina (tj. kao potpunih 12 sati)... *Pesahim* 4a: Deo dana se računa kao ceo dan (isto važi i za deo meseca u godini).¹²

Neki su pomislili da dva dana Šabata mora da su se desila u nedelji raspeća. Oni smatraju da su žene kupovale začine posle Šabata (Marko 16:1) i pre Šabata (Luka 23:56). Ovom detalju se ne sme dopustiti da odbaci jake dokaze koji govore da se raspeće desilo na petak, treći dan pre Nedelje. Može da bude slučaj da su govorili o dve grupe žena u svom prikazu (kao i nakon vaskrsnuća – Jovan 20:1, Luka 24:1). U stihovima 27:55, 56 Jevanđelja po Mateju, postoji „mnogo žena”, među kojima su i Marija Magdalena, Marija, majka Josifa i Jakova, i majka sinova Zavedejevih. Veću grupu čine „mnoge druge žene” Jevanđelja po Marku 15:41. One su možda pripremile začine pred nedeljni Šabat (Luka 23: 49, 56), dok je grupa koju su sačinjavale njih tri čekala do Šabata (Marko 16:1); ili, kao alternativa tome, začini su možda na brzinu kupljeni pre Šabata i dati onima koji su ih kupili posle istog. Stih 16:9 Jevanđelja po Marku (kao veoma jasan svedok o činjenicama) postavlja vaskrsnuće u nedelju: „Sada nakon što se digao na prvi dan nedelje, prvo se pojavio Mariji Magdaleni.”

Teorija, koja postavlja vaskrsnuće u subotu, se nikako ne uklapa sa činjenicama o Novom zavetu. Vaskrsnuće u nedelju daje poentu nedeljnim proslavama tog velikog događaja. Ovo nedeljno slavlje se oslikava u ranim hrišćanskim sastancima na prvi dan u nedelji. Samim tim, u stihu 20:7 Dela apostolskih, opisano je jedno takvo okupljanje radi lomljenja pogače. Luka koristi rimsko shvatanje kako bi izračunao dane. U stihovima 4:3 Dela apostolskih opisano je veče ali je naredno jutro opisano kao „sledeći dan”. U stihu 20:7 Dela apostolskih, vernici su se sastali u nedelju uveče, veče prvog dana u nedelji, a Pavle je kretao u zoru (stih 11), što je bilo „sledeći dan” (stih 7). Sastanak u dvadesetom poglavlju Dela apostolskih, taj sastanak je uključio propoved o večeri Gospoda, koja je slavljena „kada ste sabrani kao crkva” (1. Korinćanima 11:18), „kada se okupljate” (stih 20). Izraz „lomljenje pogače” (Dela 20:11) ovde ništa više ne ukazuje na uobičajen obrok isto kao što je to slučaj u stihu 2:42 Dela apostolskih, gde je povezan sa drugim religijskim običajima, „ u nauci apostolskoj, i u zajednici, i u lomljenju hleba, i u molitvama.” Zaista, kao što je Pavle rekao, „ Čaša blagoslova koju blagosiljamo nije li zajednica krvi Hristove? Hleb koji lomimo nije li zajednica tela

¹² Munich: Beck, 1926-61.

Hristovog?” (1. Korinćanima 10:16). Ova hrišćanska „zajednica” je „ispunjenje” običaja da se jede ono što je žrtvovano prema Starom zakonu (1. Korinćanima 10:18-21; 4. Mojsijeva 7:6), što se dešavalo više puta godišnje. Bilo bi teško, samim tim, održati to da se „zajednica” iz Novog zakona ili „Večera Gospodova” slavila samo jednom godišnje. Večera Gospodova se slavila „kada se okupite kao crkva” (1. Korinćanima 11:18).

Poenta koja mora da bude naglašena je da hrišćanska „zajednica” ili „evharistija” nije *godišnja* proslava Pashe. Ona oslikava, naravno, događaje oko Pasje, krv „jagnjeta” Isusa, koji pruža iskupljenje za naše grehe. Ali nas takođe podseća na velike događaje pomenute u stihovima 24:7-11 Druge knjige Mojsijeve gde su krvlju poprskani ljudi kao znak inicijacije u zakon koji je prosleđen kroz Mojsija. Hrišćani treba da učestvuju u Novom zakonu, koji je prosleđen kroz Isusa. „Zajednica” predstavlja novozakonski ekvivalent žrtvenih obroka iz Starog zaveta-razlika je u tome što hleb i vino, predstavljajući Isuovo telo i krv, sada stoje kao zamena žrtvovanju životinja. Ovi žrtveni obroci nisu praktikovani jednom godišnje. Samim tim, Pavle ne govori o godišnjoj proslavi „Gospodnje večere”, već o proslavi koja se dešava „svaki put kad piješ” ili „svaki put kad jedeš ovaj hleb” (1. Korinćanima 11:25-26).

Gospodova večera je ustanovljena u vreme jevrejske Pashe, ali sama po sebi predstavlja *novi običaj* koji često treba da nas potseća na Hristovu smrt i na njegovo vaskrslo prisustvo kod vernika, sve dok ne dođe ponovo. Jevrejska Pasha je ispunjena u Hristu („Hrist je naša Pasha” 1. Korinćanima 5:7, tj., stalno, ne samo jednom godišnje). Gospodova večera je institucionalizovana kako bi označila nove događaje oko Novog zakona i predstavlja „ispunjenje” nekoliko različitih starozavetnih „senki”. Takođe predstavlja „kratak pregled” banketa koji će biti slavljen u dolazećem Carstvu. Vino simboliše Isusovu krv prolivenu kako bi se ozvaničio Zakon koji garantuje odlazak u Carstvo onima koji veruju u Isusovu buduću vladavinu svetom (Luka 22:20, 28-30; Otkrovenje 5:9-10).

Gospodova večera je trebalo da bude održana „kada se okupite”, „kada se okupite kao crkva” (1. Korinćanima 11:17-18,20). Pavle je imao nameru da poseti Korinćane u toku te godine ali je smatrao da je neophodno da se istog trenutka pozabavi njihovim problemima u vezi sa važećim slavljenjem obroka zajednice, koji je uključivao i pijenje vina kao simbola krvi Hristove i jedenje hleba kako bi mu

odali počast. Čitava večera je takođe predstavljala radovanje budućem mesijanskom banketu, koji će biti proslavljen pri povratku Isusa u slavi kako bi ustanovio Carstvo Božije u obnovljenoj zemlji.

Sastajanje u nedelju

Mišljenje da je nedelja postala važna vernicima tek nakon što je Konstantin proglasio nedelju zvaničnim danom u Rimskom carstvu je neispravno kada se uzmu u obzir istorijske činjenice. Veoma rano imamo dokaze (osim Dela 20:7, 1. Korinćanima 16:2) da su se hrišćani sastajali u nedelju radi verskih obreda. Ovo nije čin odobren ikakvim zakonom, već je prikladan budući da je vaskrsnuće veliki događaj. Apostolski običaj je u pitanju a ne prenošenje Šabata u nedelju.

Kao što je jedan istoričar napisao: „Spasitelj i Apostoli nisu izmislili fiksna pravila, koja se tiču slavljenja određenih dana ... niti nam Biblija i Apostoli prete ikakvim kaznama ili kletvama ako ih zanemarimo kao što mesijanski zakon to čini sa Jevrejima ... Cilj Apostola nije da ukažu na dane koje treba slaviti, već da nas nauče pravičnim životom i pobožnošću.”¹³

Slavljenje nedelje, kao dana vaskrsnuća, predstavlja snažnu potvrdu novozavetnih dokaza. U ranom drugom veku Varnava piše (15:9): „Na osmi dan se radujemo, jer je Isus takođe ustao iz mrtvih i, kao što se pokazalo, otišao na nebo.” On takođe govori o osmom danu kao „početku drugog sveta”. Ovo je u potpunosti u skladu sa tim što je Isus bio prvi plod žetve a mi ne treba da zaboravimo da su se prvi plodovi nudili u nedelju (3. Mojsijeva 23:11), kao vrstu Isusovog vaskrsnuća na taj dan. Prema 1. Korinćanima 15:23, Hrist je postao prvi rod putem svog vaskrsnuća. Koliko je samo prikladno to da se ovo vaskrsnuće dogodilo na dan (nedelju) označenu kao senku Starog zaveta – nedelju na koju je „žrtva” ponuđena. Jedna nedelja, koja je zakonom propisana kao „senka” ili „vrsta” sada je prevaziđena, jer se Hristovo vaskrsnuće već dogodilo.

Ignatije u ranom drugom veku govori o vernicima kao o ljudima, koji se više ne pridržavaju Šabata, već koji kroje svoje živote prema Gospodovom danu.¹⁴ Justin

¹³ Socrates, *Historia Ecclesiastica*, Vol. 5, 22, citirano u *Dictionary of Christ and the Gospels*, New York: Charles Scribner's Sons, 1917, Vol. I, str. 252.

¹⁴ *Letter to the Magnesians*, deo 9.

Mučenik opisuje hrišćanske sastanke na „dan koji se zove nedelja” zarad običaja oko Gospodove večere od strane „svih koji žive u gradovima ili u zemlji.”¹⁵

Ovaj rani običaj naravno da ne odobrava sve što su vekovima nakon Hrista hrišćani propovedali, niti to znači da se nije odigrala postepena – čak i rana – paganizacija vere, od drugog veka, koja je kulminirala potpunijom apostazom pod vladavinom Konstantina. Ali se ne može reći da je Konstantin odgovoran za običaje oko nedelje. Oni koji se pridržavaju Šabata ne treba da se ustručavaju od proučavanja Lukinog izveštaja o nedeljnom okupljanju u stihu 20:7 Dela apostolskih, niti novozavetne prakse čuvanja novca za okupljanje „svake nedelje” (1. Korinćanima 16:2). Ne postoji nijedan biblijski tekst koji govori o tome kako se crkva (za razliku od sinagoge) okupljala subotom radi klanjanja. Stih 20:7 Dela apostolskih svedoči o tome da su se crkveni sastanci odigrali nedeljom, ali je interesantno to da je Pavle bio u Troasu sedam dana, ali je čekao do nedelje pre nego što se sastao sa vernicima (Dela 20:6, 7). Zašto onda nije postojala crkvena služba na Šabat?

Stih 16:2 Prve poslanice Korinćanima može da govori o redovnom sastančenju na prvi dan nedelje. Kao što Nova poboljšana verzija beleži, prilozi su „verovatno sakupljeni prilikom službe, ne kod kuće, kao što neki prevodi nalažu.

Zaključak

Sistem Šabata je dat Izraelu u okviru zakona. Sam Bog se odmarao na sedmi dan i to je bio „model” ponašanja, koji je pružio osnovu pridržavanja Šabata, koje je kasnije bilo naređeno Izraelu u šesnaestom poglavlju Druge knjige Mojsijeve. Nije da je Bog uveo Šabat kao obavezu za celokupno čovečanstvo. Pre će biti da je u šesnaestom poglavlju 2. Mojsijeve On otkrio novu instituciju za Izrael i povezao ovaj Šabat sa svojim ranijim odmorom na kraju stvaranja. Samim tim u stihu 20:11 Druge knjige Mojsijeve stoji: „Jer je za šest dana stvorio Gospod nebo i zemlju, more i šta je god u njima; a u sedmi dan počinu (u to vreme taj dan nije se zvao Šabat); zato (heb. *al chen* = „stoga”) je blagoslovio Gospod dan od odmora i posvetio ga”. Isus je rekao da je „Šabat stvoren za čoveka” (Marko 2:27) ali čovek o kome je reč govori o Izraelu za koji je takođe rečeno da „se odvrgoše od mene i sinovi, ne hodiše po mojim uredbama, i zakone moje ne držaše da ih izvršuju, koje čovek (Izraelac) koji vrši živi kroz njih; subote moje oskvrniše; zato rekoh da ću

¹⁵ *Apology 1*, section 67.

izliti jarost svoju na njih i navršiti gnev svoj na njima u pustinji” (Jezekilj 20:21). „Čovek” se ovde odnosi na Izrael kom je Božiji zakon dat a ne čovečanstvu.

Pavlove reči u stihovima 2:16-17 Poslanice Kološanima obaveštavaju nas da se novozavetni Šabat sastoji od trajnog odmora u Hristu, koji je suština senki Starog zakona, koje se mogu pronaći u svetim danima, novim mesecima i Šabatima. Zajednica, koja se pridržava Šabata ne može da se složi među sobom oko toga kako treba objasniti ove stihove (Kološanima 2:16-17). Oni izbegavaju jednostavno značenje.

Neki insistiraju (kao što to čini Ellen G. White, osnivač Adventizma sedmog dana) na tome da Pavle mora da je isključio nedeljni Šabat iz ovog skupa od tri običaja.¹⁶ Naslednici gospođe White, pre svega Samuele Bacchiocchi, vide da Pavle navodi sve tipove poštovanja Šabata. Onda oni tvrde da Pavle ima još nešto na umu a ne samo dane. Međutim, oni ne uspeavaju da objasne zašto *sveti dani i mladine* ne važe isto toliko i za hrišćane. Čitav sistem ili važi ili ne važi. Nema sredine. Bacchiocchi izgleda da izbegava jednostavno značenje stihova 2:16, 17 Kološanima time što predlaže da se Pavle protivi *asketskim običajima* u vezi sa Šabatom ali ne i samom Šabatu. Ali mogu li asketski običaji da budu „sene stvari koje će doći”? Običaji su senke koje se poronalaze u zakonu (Jevrejima 10:1). Oni sada nisu bitni za hrišćane. Kao što je Pavle rekao u Galatima 3:23: „A pre dolaska vere bismo pod zakonom čuvani i zatvoreni za veru koja se htela pokazati.” On koristi isti jezik kada insistira na tome da su Šabati, mladine i sveti dani „sene stvari koje će biti” (Kološanima 2:17). Otkako je Hrist došao kao supstanca, koju te senke predstavljaju, nije neophodno da hrišćani insistiraju na senci. Ali ako oni to čine, onda treba da budu istrajni što se tiče poštovanja Šabata, svetih dana i novih meseci.

Postoji sloboda u Hristu u kojoj hrišćani mogu da uživaju i da je prenose na druge. Ako se čovek prekomerno pridržava slava Starog zaveta, on sputava duh Hristov i duh Biblije. Nismo više pod zakonom (Rimljanima 6:14). „Oslobođeni smo zakona” (Rimljanima 7:6). „Zato, braćo moja, i vi umreste zakonu telom Hristovim, da budete drugog, Onog što usta iz mrtvih, da plod donesemo Bogu”

¹⁶ Ova trojka se takođe može pronaći i u Jezekilj 45:17 (festivali, mladine, Šabati); Nemija 10:33 („Šabati, mladine i postavljene datume”); „1. Dnevnika 23: 31 (Šabati, mladine, sveti dani”); 2. Dnevnika 2:4 („Šabati, mladine i postavljene proslave”); 2. Dnevnika 8:13 („Šabati, mladine i slavlja koja se dešavaju tri puta godišnje”); Osija 2:11 („festivali, mladine, Šabati”); Kološanima 2:16 („*festivali, mladine, Šabati*”). Vidi takođe 2. Carevima 4:23; Jezekilj 46:1; Amos 8:5. Za dalje informacije, pogledaj dalji tekst.

(Rimljanima 7:4). Onima koji žele da budu pod zakonom (Galatima 4:21) preporučujemo važne Pavlove reči u Galatima 4:21-31: Zakon Sinajske planine vodi do stega. Za decu, obećanja postaju nova i veličanstvena u slobodi Hrista. Postoji Novi zakon u duhu. Stari zakon sa svojim zakonskim sistemom je zamenjen nečim boljim (Jevrejima 8:13). Mi nismo „obavezni da se pridržavamo čitavog zakona” (Galatima 5:3). Ako pokušamo, „otpašćemo od blagodati” (Galatima 5:4). Sada kada je došla vera, nama zakon više nije čuvar (Galatima 3:24-25). Oni koji insistiraju na starom obliku zakona, nose rizik od toga da pripadaju zakonu sa planine Sinaj (Galatima 4:24). Sin robinjin neće biti naslednik sa sinom slobodne žene (Galatima 4:30). Oni koji se drže sinajskog zakonskog sistema nisu kandidati za carstvo Božije.

Naravno da je jasno da svi tipovi dana za odmor prema Starom zakonu više ne važe za one koji odmor traže u Hristu, koji se svakodnevno odmaraju od posla (Jevrejima 9:9-10). U rečima teologa iz XVI veka, Šabat znači „da se ja svaki dan ustručavam da izvršim neko zlo delo i da dozvoljavam da Gospod radi u meni kroz svog Duha i samim tim počinjem u ovom životu večni Šabat.”¹⁷

Naša svrha je da istaknemo da veliki broj današnjih nesporazuma potiče od tvrdoglavog ubeđenja mnogih da se prema Božijem zakonu od njih očekuje da prekinu sa radom na period od 24 sata, od petka u sumrak do subote u sumrak. Ova doktrina nije usvojena od Apostola, koji ni od jednog Isusovog sledbenika nije očekivao tako nešto. Verujemo da bi Pavle danas bio uznemiren zbog činjenice da nejevrejski narod dvadeset i prvog veka i dalje dozvoljava sebi da ima obavezu da se pridržava Šabata kao suštine za spasenje.

Da se od nejevrejskih hrišćana tražilo da se odmaraju na Šabat, to bi zahtevalo određena uputstva data od strane sabora petnaestog poglavlja Dela apostolskih, koji je odlučivao o tome koliko je daleko jedan nejevrejski vernik bio primoran da prati običaje judaizma. Treba da se prisetimo toga da je nejevrejskom narodu bilo dozvoljeno da odlazi u jevrejske sinagoge, ali ih iste nisu navodile da se pridržavaju Šabata. Samo oni koji su se u potpunosti priklonili judaizmu usvojili su i pridržavanje Šabata. Sami Jevreji su znali da im je Bog dao Šabat i da nije očekivao da se druge nacije pridržavaju istog. Samim tim, bilo bi potrebno da se nejevreji na

¹⁷ Zacharias Ursinus u Heidelberg Catechism, 1563.

poseban način pridržavaju Šabata da se to od njih kao hrišćana obavezno očekivalo. Pavle je kasnije potvrdio odluku sabora stihom 14:5 Poslanice Rimljanima gde je poštovanje određenih dana stvar svesti. (Argument da se Pavle pridržavao posta posebnim danima pada u vodu, jer to ima veze sa uobičajenim vegetarizmom a ne periodičnom apstinencijom posta. U petom stihu menja se tema. Jedan čovek „smatra svaki dan istim.” To ne važi za post. Pavle nije rekao: „čovek smatra da je bilo koji dan prikladan za post.” Pod tim se podrazumeva da se određenim danima ne posti.)

Gde si naučio da se pridržavaš Šabata?

Mnogi od nas koji se pridržavaju Šabata tu praksu su naučili od onih koji su školovani na određen način po pitanju zakona. Međutim, mi nismo izloženi rukopisima ljudi, koji su svoje živote posvetili proučavanju pisama, koje je napisao Pavle i nismo mogli da primimo duh njegovih rukopisa bolje od zajednice koja se pridržava Šabata.

Holandski teolog, Riddlerbos, čija dela svako ko se ozbiljno bavi proučavanjem Pavla treba da pročita (*Pavle, kratak pregled njegove teologije*), zabeležio je da Pavle nije sebe smatrao nekim ko je „pod zakonom”, već je smatrao da je „vezan Hristovim zakonom” (1. Korinćanima 9:21): „Zakon više nije neograničeno i nediferencirano važeći za Hristovu crkvu. U određenom smislu, crkva može da bude „bez zakona”. Zakon Božiji time nije ukinut. Ova stalna važnost zakona može se smatrati „obaveznim pridržavanjem Hristovog zakona.”

„To da zakon u svom partikularističkom značaju u smislu pravljenja razlike između Jevreja i nejevreja više nije na snazi predstavlja osnovu Pavlovog apostolata među nejevrejima. On govori o istom kao o „zakonu zapovesti sadržanom u obredima” i kao „pregradnom zidu” ... (Ovaj zakon) je svučen i proglašen nevažećim (Ef. 2:14ff; Gal. 2:14; 4:10; 5:2ff; 6:12; Kol. 2:16ff; 3:11. Rim. 2:26ff; 3:30; poglavlje 4; 1. Kor. 7:18, 19). Ovo iznad svega važi za obrzivanje, ali uglavnom znači „živeti kao Jevrejin” (Galatima 2:14), kao opis tih pravila koja su imala efekat održavanja linije demarkacije između Izraela i nejevreja u ritualno-kultskom i društvenom smislu ... *U stihu 2:16ff Kološanima, što se tiče pridržavanja pravila oko ishrane, posta, novih meseci ili dana šabata, pronalazimo uobičajenu frazu: „sve je to senka stvari koje će doći ali je telo Hristovo ... sva ova pridržavanja*

su privremena i nestvarna, kao što senka samo oslikava konture tela. Ovde se nalazi važna tačka gledišta da se sa Hristom promenio zakon, takođe, što se tiče sadržaja istog, on je donesen pod novom normom suda i to što neko ne uspeva da ceni ovu novu situaciju, predstavlja poricanje Hrista (Galatima 5:2).

„Samim tim, ne može biti sumnje u vezi sa tim da je ta kategorija zakona ukinuta Hristovim dolaskom, već u vezi sa tim da je ona održana i protumačena u svom radikalnom smislu („ispunjen“; Matej 5:17); sa druge strane, crkva nema ništa u vezi sa zakonom ikakvim drugačijim od onog u Hristu i samim tim je „unutar zakona Hristovog“.¹⁸

Poštovanje nedeljnog Šabata, novih meseci ili svetih dana u najboljem slučaju može samo da bude privatni čin posvećenosti zasnovan na ličnoj tradiciji. Ne može se tvrditi da od Boga ima ikakvo posebno odobrenje. Zaista se protivi jasnom Pavlovom učenju da sloboda duha u Hristu podiže osobu iznad privremenih odredbi zakona, što se danas naziva „ljubav u duhu“. Stari zakon ne treba mešati sa Novim. Niti treba misliti da ako se neko ne odmara u subotu on zaboravlja da je Bog Stvaralac. *Novo* stvaranje u Hristu i njegovo Vaskrsnuće u nedelju tačno vodi do nedeljnog obeležavanja tog vaskrsnuća (vidi Dela 20:7 i komentare o ovom pasusu) u kom se nadamo da ćemo prisustvovati Hristovom povratku (1. Korinćanima 15:23). Niti vernici treba da se ograniče na proslavu Gospodove večere svake godine. Crkve, koje je osnovao Pavle, ne prate običaje grupa koje su pale pod uticaj Herberta Armstronga. Ljudi koje je Pavle preobratio u hrišćanstvo slavili su Gospodovu večeru onda „kada su se sastajali kao crkva“ (1. Korinćanima 11:18, 20). Jasno je da su taj običaj praktikovali više puta godišnje.

Prema stihovima 9:13, 14 i 10:29-33 Knjige Nemijine, Šabat je deo Mojsijevog zakona. Jasno stoji da prema Novom zakonu, koga je ozvaničila Isusova smrt, nije neophodno poštovati Mojsijev zakon da bi se stiglo do spasenja. Upravo je oko toga nastao problem u Antiohiji i Jerusalimu, gde su vernici Fariseji „ustali i rekli: Nejevreji moraju da budu obrezani i oni moraju poštovati Mojsijev zakon“ (Dela 15:1, 5). (Nije u pitanju samo prinošenje žrtava, jer tad nije postojao hram u Antiohiji.) Pokušaj da se vernicima nametne Mojsijev zakon, opisan je kao ometanje koje je mučilo umove onih koji su želeli da prihvate hrišćanstvo (Dela 15:24).

¹⁸ Paul, *An Outline of His Theology*, London: SPCK, 1977, str. 284, 285.

Slušanje Boga i Njegovog Sina

Šta je poslušnost? To je poštovanje „Hristovog zakona” (1. Korinćanima 9:21), kog Pavle razlikuje od Starog zakona (1. Korinćanima 9:21). Spasenje je zaista zagantovano svima koji slušaju Sina (vidi Jevrejima 5:8). Greh ne predstavlja samo „kršenje zakona” (VKDŽ), već i ono što Grci nazivaju „bezakonje”. Ali šta je bezakonje? To je nepoštovanje Hristovog zakona. Njegov hrišćanski, Novi zakon javlja se kroz ceo Novi zavet u rukopisima onih koje je Bog odredio da beleže njegovo učenje i koji su pomoću duha naučeni da ga slušaju. Stalno, progresivno otkrovenje zakona Hristovog dao je vaskrsli Isus crkvi Novog zaveta.

Ali mi nikada ne treba da zaboravimo da Isusovo učenje i propoved tokom njegove istorijske službe na zemlji predstavljaju čvrsti temelj Novog zakona. Potpuno je netačno, na primer, reći da je Jevanđelje Carstva Božijeg, o kom je Isus uvek propovedao, na bilo koji način obustavljeno nakon raspeća. Pavle nije promenio osnove Jevanđelja, Carstva Božijeg. On je, kao i apostoli, insistirao na tome da su reči i učenje Isusovo osnova svega što je on propovedao kao veru (1. Timotiju 6:3; 2. Jovanova 9; Jevrejima 2:3). „Reči koje sam ja tebi izgovorio”, reče Isus, „duh su i život” (Jovan 6:63).

Ako hrišćani smatraju neke dane važnijim od drugih (Rimljanima 14:5) isto tako poštuju Hristovu Veliku zapovest da „ode u sve narode i da stekne učenike i da ih nauči svemu što ga je On (ne Mojsije) naučio” (Matej 28:19, 20), fokus na poslušnosti bi bio istinski biblijski. Šta, ipak, prema Hristu predstavlja prvu zapovest? On je svoju službu započeo direktnim naređenjem svojim sledbenicima.

Treba se „pokajati i verovati u Jevanđelje o Carstvu Božijem” (Marko 1:14, 15). Ovo je Markov metodični sažetak svega za šta se Isus zalagao. Novi zavet zaista predstavlja razrađene navedene uvodne Isusove reči, koje je izgovorio kada je objavio Jevanđelje o Carstvu, koje propoveda o spasenju. I druga Isusova zapovest je slična: „Ostavi neka mrtvi ukopavaju svoje mrtvace; a ti hajde te javljaj carstvo Božije” (Luka 9:60). (Isus je takođe zapovedio da budemo kršteni u vodi kako bismo se oslobodili grehova onda kad primimo „Jevanđelje o Carstvu Božijem u ime Isusa Hrista,” Dela 8:12; Matej 28:19; Dela 10:48; 22:16) Više vremena bi bilo dostupno za poštovanje ovih „zakona” Hristovog da su učenici Biblije mogli da prestanu da

se prepiru i dele oko toga što se možda dešavalo subotom a možda i ne ili oko toga na koji tačno dan treba da se slavi data starozavetna slava.

Ako Isus ne zahteva da se Šabat praktikuje subotom, onda vernici treba da se pribojavaju da ne iskrive veru i ne odaju pogrešan utisak o hrišćanstvu onima koji žele da znaju šta znači slediti Hrista. Ako se složimo oko toga da je Šabat dat izraelskoj naciji, njegovo nametanje nejevrejskom narodu, za koje zakon ne važi a važi milost, predstavljalo bi podelu vere i dodatno bi se unela konfuzija u već podeljenu crkvu.

Ovaj problem je veoma ozbiljan: Kakvu sliku hrišćanstva mi ili naša crkva predstavljamo nehrišćanskom svetu? Ako je poštovanje onoga što mnogi smatraju jevrejskim Šabatom deo onoga što nudimo svetu kao poslušnost prema Isusu, da li mi možda stvaramo bespotrebnu barijeru, ili čak kamen spoticanja, između nas i nevernika? Da li je pridržavanje Šabata samo elitizam, utešan za one koji u njega veruju ali štetan prema jasnom svedočenju o onome šta zapravo znači biti hrišćanin pod milošću (što sigurno ne znači da čovek ima dozvolu da radi šta god poželi)?

Svi se slažu oko toga da je neophodno slediti Reč Mesijinu, jer je to suštinska osnova prave vere (Matej 13:19, Kol. 3:16; Rim. 10:17; Jovan 12:48; 2. Jovanova 7-9; 1. Tim. 6:3). Greh je nepoštovanje Mesijinih instrukcija. Šabati i sveti dani su senka i ne mogu se porediti sa ostatkom „šabatizma” u Hristu, čestim prestankom rada kao što nalaže stih 4:10 Poslanice Jevrejima. Ovaj „šabatizam” (Jevrejima 4:9) ostaje da važi za sve ljude Božije, koji žele da dostignu vrhunski mir u Carstvu Božijem. Upornost u tome da to treba ozvaničiti, nasuprot jasnom Pavlovom učenju o oslobođenju od zakona, neće dovesti do mira, niti sada niti u Carstvu. Integritet Jevanđelja visi o koncu kada je u pitanju ovaj veoma važan problem.¹⁹

¹⁹ Za dodatne informacije preporučujemo: *From Sabbath to Lord's Day: A Biblical, Historical and Theological Investigation*, D.A. Carson, ed., Zondervan, 1982.

Više o Galatima i Zakonu

Onoga ko se ne pridržava Šabata često zbunjuju tvrdnje da Pavle mora da je verovao u Šabat i propovedao o istom kao i o svetim danima, kada se obraćao nejevrejskom narodu, koji je želeo da se preobrati u hrišćanstvo. Stihovi 2:16, 17 Poslanice Kološanima (osim pokušaja ponovnog prevoda) izgleda da jednostavno umanjuju značaj svih svetih dana iz Starog zaveta, senke koje su zamenjene Hristom, odraz, koji je suprostavljen samoj stvari, koja pravi taj odraz. Pavle zapravo govori o čitavom sistemu Šabata, „slavi ili novom mesecu ili Šabatu“, kao o *jednoj* senci. „Ove stvari“, kaže on, „senka su stvari koje će doći.“ Pavle ne pravi ni najmanju razliku između ove tri vrste svetkovina. Stoga, to bi se suprotstavilo jednostavnim Pavlovim rečima kada kaže da ne govori o nedeljnom Šabatu, već samo o mesečnim i godišnjim svetkovinama. Niko ne može da čita Pavla a da pomisli da „godišnja svetkovina, novi mesec i (godišnja) slava“ sačinjava manje važnu senku a da je *nedeljni* Šabat još uvek na snazi. On sebe nije otkrio time što je govorio o istim „godišnjim slavama“ dva puta! Pavlova izjava jasno i očigledno prihvata sva tri tipa svetih dana.

Obavezno pridržavanje Šabata izgleda da se suprostavlja čitavoj knjizi – Poslanici Galatima. Suština Pavlovog argumenta mora biti prihvaćena čitanjem knjige kao celine. Nema sumnje u to da Apostoli negativno gledaju na Sinajsko davanje zakona (koje uključuje i Deset zapovesti).

Pavla nervira to što su Galati prešli na „neko drugo Jevanđelje“ (1:6-9). Hrist nas je oslobodio od sadašnjeg zlog sistema, ali Galati žele da se istom vrate. Pretnja dolazi iz jevrejske četvrti (Tito nije bio u iskušenju da bude obrezan, 2:3). Jevrejski vernici su želeli da zarobe svoje sunarodnike hrišćane (2:4). Oni su pokušali da navedu hrišćane da pređu na judaizam (2:14), tj, da traže spasenje u delima po zakonu. Jasno je da Pavle smatra praćenje zakona „životom prema svim stvarima napisanim u knjizi zakona“ (3:10). Zakon koji je dat kroz Mojsija je bio privremen (3:23-29). Međutim, on sigurno ne sklanja u stranu obećanja data Avramu.

Čitava poenta hrišćanskog zakona je ta da on potvrđuje obećanja data Avramu i da čini one koji veruju u Mesiju naslednicima samih obećanja o Mesiji i zemlji stvorenoj za Avrama (3:29).

Neki ljudi koji se pridržavaju Šabata izbegavaju teškoće koje donose Pavlove izjave vezane za zakon time što predlažu da se on odnosi samo na *zakon žrtvovanja*. Ali oni pre svega moraju da pokažu da bi bilo nemoguće za nejevreje da prinesu žrtve u Galatiji. Reći nejevrejima da ne moraju da prinosе žrtve bi bilo irelevantno. Zakon koji je u pitanju, međutim, jeste zakon koji je povezan sa *zakonom sa Planine Sinaj* (4:24), koji vodi do ropstva. Ovaj zakon je opisan kao „priprema” za dolazak do Hrista. Ali sada kada je Hrist došao mi više ne moramo da se pripremamo (3:25). Treba obratiti pažnju na to da priprema nije *zakonska kazna* već sam zakon, čitavi Sinajski sistem.

Pripremati se znači pratiti elementarne principe sveta, i robovati istim (4:3). Ali Hrist je došao da nas iskupi od ovog robovanja zakonu (4:5), tako da se više ne pripremamo (3:25). Mi Jevreji i nejevreji smo bili robovi elementarnih principa (4:3), ali sada vi nejevreji želite da se vratite elementarnim principima (jer jevrejski vernici prete judaizmom): „Vi posmatrate dane, mesece, godine i godišnja doba” (4:10). „Recite mi, vi koji želite da budete pod zakonom, zar ne čujete šta zakon govori (4:21). Zakon sa Planine Sinaj vodi do ropstva. Ne nosite omču ropstva oko vrata (5:1). „Želja da se robuje elementarnim principima” (4:9) očigledno je paralelna „želji da se bude pod zakonom” (4:21). Nerazumno je reći da su oni koji nameću judaizam navodili ljude da padnu u ruke zakona. Oni su ih navodili da dođu pod *čitav sinajski sistem*. Taj sistem je zakon „u slovu” a novi hrišćanski zakon je zakon u duhu.

Ovde postoji jednostavan tok misli: Služenje elementarnim principima znači potpadanje pod zakon, i služenje elementarnim principima uključuje poštovanje tih dana, itd. Kako može poštovanje paganskih dana da bude uvrstano „pod zakon” (4:21), „ropstvo Planini Sinaj”? Deca sinajskog sistema su trenutno u ropstvu (4:25). Kontrast je napravljen između dva Jerusalima, a ne *između Jerusalima i Vavilona*.

Samim tim, kaže Pavle, ne treba da robujemo Planini Sinaj. Obrezivanje sa sobom povlači poštovanje čitavog sistema. Sve što je potrebno su vera i ljubav (5:6). Oni koji pripadaju ovom sistemu su novi Izrael a ne stari (6:16). Crkva je Izrael Božiji kao novi ljudi svih narodnosti koji veruju u Mesiju. Pavle ih je blagoslovio, tj. one u Galatiji i široj crkvi, Izraelu Božijem. U stihu 10:18 1. Korinćanima on je napravio razliku između *etničkog* Izraela i duhovnog Izraela Božijeg (Galatima 6:16), time što ih je nazvao bivšim „Izraelom od mesa”. Međunarodna crkva se

sastoji od onih koji su „pravi obrezani Jevreji koji se klanjaju Bogu u duhu i slavi u Hristu Isusu i ne oslanjaju se na meso” (Filipljanima 3:3).

Može se postaviti pitanje zašto Pavle ima tako negativnu sliku o zakonu ovde a u Poslanici Rimljanima dosta pozitivniju. Odgovor leži u različitim okolnostima i problemima sa kojima su se suočavali vernici u Rimu i Galatiji. U Rimu je pisao Jevrejima i nejevrejima. On je prilagodio rečnik oboma, koristeći reč zakon u posebnom smislu. Nejevreji, kako on kaže, ponekad sprovode *zakon* prirodom (Rimljanima 2:14) iako oni nemaju zakon. Jasno je da taj zakon ne podrazumeva pridržavanje Šabata. Nijedan nejevrein se po prirodi ne pridržava Šabata. Ipak, nejevreji su sposobni da pokažu da je zakon napisan na njihovim srcima (Rimljanima 2:15). Oni koji nisu obrezani i koji se pridržavaju *prirodnog* zakona, sude onima koji su obrezani a koji se ne pridržavaju istog (Rimljanima 2:27). Pavle ovde ima definiciju zakona, ali to nije zakon koji uključuje jevrejske praznike, kako ih Apostol Jovan naziva u svom jevanđelju (5:1; 6:4; 7:2). U Poslanici Rimljanima, Pavle traži toleranciju između onih koji „smatraju da je neki dan Gospodu važniji od drugog,” i oni koji to ne čine (Rimljanima 14:5). Pitanje koje se tiče mesa, odnosno vegetarijanske ishrane, nije direktno povezano sa poštovanjem određenih dana. Može li iko da nam pokaže gde stoji to da se umesto mesa jelo povrće posebnim danima?

Neki ljudi, koji se pridržavaju Šabata, su za čudo istrajni u svom insistiranju na tome da svete dane i *mladine* treba poštovati. Na osnovu Kološanima 2:16 ti dani, meseci i godišnje proslave imaju jednak status u Pavlovom umu. Stoga, sve se mora poštovati. Amos 8:5 pokazuje da sva trgovina i sav posao, koji se tiče obrađivanja zemljišta, treba da budu obustavljeni na novi mesec, a Isaija 66: 23 podrazumeva da je novi mesec dan koji treba poštovati kao Šabat.

Naravno, pridržavanje Šabata se sa sigurnošću može isključiti iz Starog zaveta. Ali, poštovanje određenih dana je „produhovljeno” u Novom zavetu. Svako priznaje nekakvo produhovljavanje u Novom zavetu. Obrezivanje iz Starog zaveta jedva da se može prepoznati u svom produhovljenom novozavetnom obliku. Ko bi odmah uvideo vezu između sečenja kože i stava uma? Dok je fizičko obrezivanje u sedamnaestom poglavlju Postanja neophodno za učlanjenje u udruženje pod zakonom, Jevreja i stranaca, u Novom zakonu je to postalo nebitno. To je velika promena.

Matej nagoveštava produhovljavanje Šabata dok beleži Isusove reči da sveštenici mogu da ne poštuju Šabat a *da se ne smatraju krivim* (Matej 12:5-6). Za sveštenike, koji su bili nevini iako nisu poštovali Šabat, nije važio Šabat onda kada su radili u tabernakulu ili hramu i oni predstavljaju novi „tip” sveštenika za sve vernike. David i njegove kolege su takođe prekršili starozavetni zakon time što su jeli hleb koji je bio namenjen za obred. Ali njihov postupak je opravdan, jer su oni prema novom zakonu slobodni (Matej 12:4).

Hrist je ponudio odmor onima koj su došli do njega (Matej 11:28-30). Zar ovo ne bi bio trajni a ne nedeljni Šabat? Upečatljiva odlika četvrte zapovesti je ta da ona jedino može biti prekršena jednom nedeljno. Sve druge zapovesti važe za svaki dan u nedelji. Pavle ukazuje na produhovljavanje Pashe: Jedan je dan u godini kada se jede beskvasni hleb *iskrenosti i istine* (1. Korinćanima 5:8). „Iskrenost i istina” se traže svakim danom u nedelji. To se podrazumeva pod „praznovanjem” (1. Korinćanima 5:8). Glagol koji je ovde upotrebljen ima trajno značenje: mi treba stalno da praznujemo.

Polikarp je dobio direktne instrukcije od Apostola Jovana. On je umro kao mučenik, star 86 godina. Njegov učenik Irinej ne zna ništa o poštovanju Šabata. Ako je Jovan učio Polikarpa o poštovanju Šabata, on nije uspeo da svom učeniku prenese značaj istog. Ovo ne bi trebalo da bude zaključni argument, koji dokazuje da se Šabata ne treba pridržavati, ali teško je videti kako Knjiga Galatima govori išta drugo. Ako Pavle nije pokušavao da dokaže da je Mojsijin zakonski sistem postavljen na planini Sinaj prevaziđen višim oblikom *zakona u Hristu*, šta je on onda pokušavao da nam pokaže?

Dešava se da oni koji se pridržavaju Šabata priznaju da ne razumeju šta je Pavle podrazumevao pod stihom 2:16 Poslanice Kološanima. Razni ponovni prevodi su pokušali da unište očigledan kontrast koji Pavle pravi između senke (Šabata) i tela (Hrista). Knjiga Galatima takođe mora da bude objašnjena od strane onih koji se pridržavaju Šabata ali uz činjenicu da Pavle nikako nije mogao da govori o žrtvovanju. Kodeks sa planine Sinaj (Galatima, pog. 14), pre svega se ne odnosi na žrtvovanje, niti nudi žrtve koje nejevreji mogu da prinesu u Knjizi Galatima. Onda kom se zakonu Pavle protivi? Pošto očigledno nije smatrao da su zakoni vezani za hranu još uvek na snazi (Rimljanima 14:20, 14: „sve stvari su čiste ...ništa nije nečisto”), zar nije jasno da on isto tako misli i o praznovanju određenih dana?

Nema nikakve sumnje oko toga da on odbija da se pridržava nekakvog zakona. Ali koji je to zakon?

Isus je „napustio zakon o zapovestima sadržan u praznovanju” (vidi Efescima 2:15). Oni koji se pridržavaju Šabata moraju da daju razumno i moguće objašnjenje ovoga teksta i čitave Knjige Galatima, ako žele da ubede svoje prijatelje da pridržavanje Šabata ne predstavlja kršenje svakog Božijeg zakona. Na kraju, stih 14:5 Poslanice Rimljanima mora da se poklopi sa potrebom za nedeljnim poštovanjem Šabata kao *suštinskim* delom vere.

Činjenica da se Pavle protivi zakonu u starozavetnom smislu predstavlja *izvor* našeg spasenja. Izvor našeg spasenja je „vera Isusa Hrista” – vera u Isusa i *vera Isusova*, praćenje njegovog primera, jer je on nosilac Jevanđelja o Carstvu, i slušanje njegovog Carskog jevanđelja (Marko 1:14, 15; 4:11, 12; Luka 4:43). Suština novozavetne vere je verovanje u obećanja, koja su data Avramu (Rimljanima 4), onakvim o kakvim Isusu i apostoli propovedaju. Moć da se isprati Isusov primer i da se veruje u ono što je Avram verovao, daje nam duh koji usmerava spasenje ka novom smeru. Do plodova duha se dolazi verovanjem u Poruku Jevanđelja onakvu kakvu je Isus propovedao, pre svega u Jevanđelje o Carstvu (vidi Matej 13:19; Luka 8:12). „Vera biva od propovedanja, a propovedanje od reči Mesijine” (Rimljanima 10:17).

Ako imate ikakvu sumnju u vezi sa ovim čistim i nečistim mesom i Šabatom, molim vas da pažljivo razmotrite reči koje izgovara Pavle u stihovima 14:14, 20 Poslanice Rimljanima: „Ja (Pavle, Jevrejin) ne znam ništa o onome što je samo po sebi nečisto, ali onom ko misli da je nešto nečisto, za njega ono to i jeste ... Sve stvari su čiste.” Pavle koristi suštu suprotnost reči koja se može pronaći u 11 poglavlju 3. Knjige Mojsijeve, koja opisuje neke hrane kao nečiste (*akathartos*). On kaže da su „sve stvari čiste (*katharos*).” Da li je moguće da je Pavle nametao zakone o hrani u jedanaestom poglavlju 3. Knjige Mojsijeve? Jasno je da njega ne interesuju ti Mojsijini zakoni. U stihovima 3:19, 24, 25 Knjige Galatima in jasno kaže da Mojsijev zakon „važi dok seme (Hrist) ne dođe ... Zakon je dužan da nas odvede do Hrista ...ali nakon što dođe vera mi više nismo pod tim zakonom.” Insistirati na Mojsijevom zakonu pored Novog zakona, predstavlja suprostavljanje Pavlu i Isusu koji ga je inspirisao.

Više o Kološanima 2:16, 17 i Pitanju Šabata

Kada razmotrimo objašnjenja, koja daju oni koji se zalažu za Šabat, a koja se tiču stihova 2:16, 17 Poslanice Kološanima, otkrivamo da se oni mnogo ni ne slažu oko toga šta to Pavle želi da kaže ovim sihovima, mada se sa sigurnošću smatra da se on ne protivi *nedeljnom* Šabatu. Osnovno neslaganje nastaje oko značenja „slave, novog meseca, ili Šabata”. Jedna grupa onih koji se pridržavaju Šabata (pre svega Adventisti sedmog dana) videla je da je priznavanje *nedeljnog* Šabata kao Pavlove trojke pogubno za sam pokret koji se tiče Šabata. Oni jasno vide da je sve što je navedeno ovde omalovaženo, kao senka u poređenju sa „telom”, koje je iznad te senke. Ovaj način razmišljanja stoga mora da stoji iza toga da je Pavle imao na umu *samo godišnje Šabate i mladine*. Smatra se da se ovi običaji mogu izostaviti a da nedeljni Šabat ostane netaknut.

Ovaj stav je iskreno podržao pokojni F.M. Walker (*Božiji čuvar i nada Izraela*). On ne vidi nikakvu nejasnoću oko toga što je Pavle rekao, jer smatra da niko ne treba da sudi crkvi po pitanju slave ili novog meseca, pri čemu nije pomenuo nedeljni Šabat. Njegove kolege, koje su se pridržavale Šabata (sa pravom), smatraju sledeće tumačenje ovog stiha nemogućim: „Pavlova upotreba termina „sveti dan” već uključuje godišnje obredne Šabate. Kada bi se reč „Šabat” odnosila na godišnje slave to bi bilo bespotrebno ponavljanje.”²⁰ Walker insistira na isključivanju nedeljnog Šabata iz Pavlove „trojke”. On smatra da „trojka” ima jedino veze sa *sistemom žrtvovanja Starog zaveta* i da se Pavle ne bavi žrtvovanjem u stihu 2:16 Poslanice Kološanima, već samo svetim danima. Svetska Crkva Božija, međutim, čvrsto zastupa mišljenje da se Pavle bavi žrtvama a ne samim danima! Walker je u mogućnosti da citira pasuse iz Starog zaveta u kojima su žrtve povezane sa trojkom svetih dana. Međutim, on ne vidi da je ta trojka još uvek inkluzivna oznaka svih svetih dana u godini, mesecu ili nedelji, *bilo da se posmatraju žrtve ili ne*: „I ukinuću svaku radost njenu, svetkovine njene, mladine njene i subote njene i sve praznike njene” (Osija 2:11).

²⁰ Church of God Seventh Day, *Bible Advocate*, May 1982, str. 13.

Novi mesec je povezan sa nedeljnim Šabatom: „I reče on: Zašto ćeš ići kod njega danas? Nije ni novi mesec ni Šabat” (2. Carevima 4:23).

Tok misli predstavljen od strane Crkve Božije (Sedmoga dana) i nedavno od strane Adventiste sedmog dana pod imenom Samuele Bacchiocchi, vidi da „trojka” svetkovina navedenih od strane Pavla predstavlja standardnu odredbu *svih dana slavlja* (2. Dnevnika. 2:4; 31:3; Nemija 10:33; 2. Carevima 4:23; 1. Dnevnika 23:31; Jezekilj 45:17; 46:1; Osija 2:11; Amos 8:5).

Kako bismo izneli svoju tačku gledišta, u daljem tekstu ćemo navesti ono što smatramo neoborivim dokazom da se sva tri oblika svetkovina smatraju jednim sistemom:

1. Dnevnika 23:31: „I kad se god prinose žrtve paljenice Gospodu na *Šabate*, i na mladine i praznike, u broju po redu svom svagda pred Jehovom” (vidi „ukinuo je zakon o zapovestima sadržanim u svetkovinama” Efescima 2:17).

2. Dnevnika 2:4: „Evo rad sam zidati dom imenu Gospoda Boga svog da mu ga posvetim da se kadi pred njim kadom mirisnim i da se postavljaju hlebovi vazda i da se prinose žrtve paljenice jutrom i večerom, i u subote i na mladine i na praznike Gospoda Boga našeg, što treba da biva u Izrailju doveka.”

2. Dnevnika 8:13: „Šta trebaše *od dana na dan* prinositi po zapovesti Mojsijevoj, na Šabate i na mladine i na praznike, tri puta u godini, na praznik presnih hlebova i na praznik sedmica i na praznik senica.”

2. Dnevnika 31:3: „I odredi deo carski od blaga svog za žrtve paljenice, što se prinose jutrom i večerom i za žrtve paljenice što se prinose *na šabate* i na *mladine* i na *praznike*, kako je napisano u zakonu Gospodnjem.”

Jezdra 3:5: „A potom prinosiše žrtvu paljenicu svagdašnjju, i na *mladine* i na sve praznike Gospodnje osvećene i od svakog koji dragovoljno prinošaše prinos Gospodu.”

Nemija 10:33: „Na hlebove postavljene, na dar svagdašnji i žrtvu paljenicu svagdašnjju za *Šabate*, za mladine i za praznike, i na svetinju i na žrtve za greh da se očišća Izrailj, i na svako delo u domu Boga našeg.”

Isaija 1:13: „Ne prinosite više žrtve zaludne; na kad gadim se; a o *mladinama i šabatima* i o sazivanju *skupštine* ne mogu podnositi bezakonja i blagdane.”

Isaija 1:14: „Duša moja mrzi na vaše *mlađake i blagdane*, jer su mi na teret i dodija mi podnositi ih.”

Jezekilj 45:17: „A knez je dužan davati žrtve paljenice s darom i nalivom na *praznike* i na mladine i šabate, o svim *svetkovinama* doma Izrailjevog; on neka prinosi žrtvu za greh s darom i žrtvu paljenicu i zahvalnu da čini očišćenje za dom Izrailjev.”

Jezekilj 46:3: „I narod zemaljski neka se poklanja Gospodu na istim vratima na šabate i na mladine.”

Osiya 2:11: „I ukinuću svaku radost njenu, *svetkovine* njene, *mladine* njene i *šabate* njene i sve praznike njene.”

Priznanje da „praznici, mladine i Šabat” označavaju tri vrste svetkovina stvorilo je novi problem za one koji se pridržavaju Šabata. Pokušaji da se razreše teškoće su daleko od zadovoljavajućih, jer uključuju narušavanje normalnih zakona jezika. Pavle jednostavno kaže da „praznici, mladine i šabat” predstavljaju (jednu) senku ali, kao kontrast njoj, telo je Hristovo. Isti kontrast „senke” i „tela” je ilustrovan Poslanicom Jevrejima: „Za zakon koji ima senku dobrih stvari koje će doći” (jezik je skoro identičan onom iz Kološanima 2:17) kao kontrast stihu: „telo Hristovo je ponuđeno jednom za sve” (Jevrejima 10:1, 10). Na sličan način, u stihu 8:5 Poslanice Jevrejima Mojsijin sistem je poistovećen sa „senkom”. Ni u jednom slučaju niko neće reći da senka nastavlja da bude validna nakon dolaska Hrista. Ipak, u stihovima 2:16-17 Poslanice Kološanima, sveti dani su senka u poređenju sa Hristom ali ta senka, prema onima koji se pridržavaju Šabata, i dalje mora da važi uprkos tome što je Hrist, telo, došao.

Uvek bitno pitanje je to šta je zapravo Pavle označio „senkom”? Odgovor je direktan: „praznike, mladine i Šabat”. *Ova* tri su senka. U drugim pasusima nemamo nikakvih teškoća sa zamenicama. Ona se odnosi na prethodno pomenutog. „Novo” objašnjenje stiha 2:17 Poslanice Kološanima pokušava da prekine vezu između zamenice od onoga što joj prethodi, od „praznika, mladina i Šabata”, što čini asketske običaje senkama stvari koje će doći. Ali gde u Bibliji stoji da su asketski

običaji senka, tj. senka stvari koje će doći? Ova egzegeza ignoriše očigledne paralele između stihova 10:1 i 8:5 Poslanice Jevrejima. Pavle jednostavno nije rekao da su asketski običaji „senka”; on kaže da su „praznici, mladine, i Šabati” – baš kao i žrtve – senka, sada besmislene kada se uzme u obzir žrtvovanje Hrista onda kada je umro. Hrist predstavlja ispunjenje svih onih novozavetnih senki i tipova.

Najnoviji pokušaj da opovrgne ono što Pavle podrazumeva pod asketskim običajima a ne samim praznicima dolazi od Samuele Bacchiocchi. On ide predaleko kako bi pokazao da Pavle ne gleda negativno na Šabat, već na običaje vezane za isti. On citira nemačkog biskupa pod imenom Eduard Lohse kako bi mu pokazao podršku. Međutim, kada je biskupu poslata kopija argumenata koje iznosi Bacchiocchi, Lohse je ukazao na to da ga je Bacchiocchi pogrešno shvatio. Biskup ni u jednom trenutku nije predložio da Pavle negativno posmatra praznike. Zamenica se odnosi na same praznike!

Bacchiocchi, pripadnik Crkve adventista Sedmog dana, odbacio je tradicionalne argumente o Šabatu koje je dala Ellen G. White i *Kritiku Crkve adventista sedmog dana*. On se slaže sa svim kritičarima da Pavle u stihu 2:16 Poslanice Kološanima ima *nedeljni* Šabat na umu kao i mladine i godišnje svete dane. Bacchiocchi-a prati i Crkva Boga sedmog dana. Nakon što je definisao reč „senka“ kao „skicu, nacrt, opšti prikaz“, njihov magazin postavlja sledeće pitanje: „Šta to Pavle naziva senkom ili nacrtom?“ Na ovo pitanje je dat jednostavan odgovor: „Pavle nam jasno odgovara: „praznik, mladine i Šabat“.²¹ Reći da su asketski običaji *dodati* svetim danima jednostavno predstavlja narušavanje Pavlove izjave. To je drugi oblik argumenta o Šabatu da se Pavle protivio žrtvama koje su trebale da prinose Kološani.

Ovaj argument je na kraju napušten kada su ljudi shvatili da nejevreji ne mogu da prinesu žrtve. Žrtve su prinošene u Jerusalimu a ne od strane nejevrejskog naroda.

Postoji jedan daleko ozbiljniji prigovor svim objašnjenjima Šabata koja se tiču stiha 2:16 Poslanice Kološanima. Oni koji se pridržavaju Šabata izgleda da nisu voljni da se suoče sa implikacijama da je Pavle pomenuo „praznik, mladine i Šabat” kao grupu svetih dana i da nije pravio razliku između njih kada ih je tako navodio. Ako se iznosi argument da je Pavle upozoravao Kološane na pogrešno obeležavanje

²¹ *Bible Advocate*, May, 1982, str. 12, 13.

dana a ne na same dane, onda se moramo suočiti sa činjenicom da su sva tri navedena dana jednako važna za nejevrejske hrišćane. Prema argumentima, koji podržavaju Šabat, sam pomen ova tri oblika praznikovanja mora da znači da su Kološani već praktikovali sva tri tipa praznovanja i da su samim tim od Pavla naučili da ih praznuju. Tek onda bi jeretici mogli da nametnu nešto kao dodatak tim danima. Oni nisu mogli da nametnu asketske običaje na dane koje Kološani nisu već praznovali. Na osnovu ovog argumenta, apostolska crkva je imala običaj da praktikuje sva tri tipa praznovanja. Jasno je da ih Pavle smatra sličnim. Oni koji se pridržavaju Šabata na nedeljnom nivou, moraju da se suoče sa mogućnošću da ne ukazuju poštovanje time što ne obeležavaju godišnje svete dane i *mladine*. Postoje oni koji vide snagu ove tačke gledišta i koji sada obeležavaju ili pokušavaju da obeležavaju mladine i godišnje praznike.

Možda će ovo da pokaže da je čitav pokušaj da se sačuva Šabat u svetlosti stiha 2:16 Poslanice Kološanima sada suočen sa teškoćom. Neverovatno je to da Pavle pominje reč „Šabat” samo jednom u svojim poslanicama i to samo onda kad o istom govori kao o „senci”. Međutim, za one koji se zalažu za Šabat, Šabat predstavlja ključno pitanje poslušnosti. Pokušaji koji su načinjeni kako bi se „ponovo prevele” Pavlove reči, kriju u sebi želju da se od njegovih reči napravi nešto sasvim drugo, nešto što on nije rekao. Jedan argument predlaže da Pavle želi da „ni jedan čovek ne sudi crkvu ali da crkva (telo Hristovo) treba da sudi.” Ovaj kontrast mora da je izmišljen, jer na grčkom to ne glasi „neka ni jedan čovek ...” već „ne dopustite nikome ...” Kontrast nije dat između „nikog” i crkve, već između senke i tela, koje je Hrist. Umanjivanje značaja stvari, koje su označene kao „senka”, ne treba da se teško uvidi. U stihovima 22 i 23 mi imamo upravo istu vrstu konstrukcije: „koji” iz stiha 22 i „koje stvari” iz stiha 23 odnose se na nedosledne stvari koje neće doneti nikakvu korist verniku. Glagol u sadašnjem vremenu „koje su” (stih 17), naravno, ovde ne predstavlja nikakvu teškoću jer u stihu 10:1 Poslanice Jevrejima zakon „ima” senku stvari koje će doći. Ali niko ne zastupa mišljenje da je prinošenje žrtava još uvek na snazi.

Sada među onima koji se pridržavaju Šabata postoji četiri ili pet kontradiktornih objašnjenja stihova 2:16-17 Poslanice Kološanima. Postoji tri različita oblika praktikovanja Šabata. Neki se pridržavaju samo nedeljnog Šabata a neki se pridržavaju mladina i nekih godišnjih Šabata. Neki insistiraju na tome da

treba praktikovati sve navedeno. Mnoge zbunjuje to koji su datumi u kalendaru pravi za proslavu Pashe ili Duhova.

Čovek se ustručava od razmišljanja o haosu do koga dolazi usled takve podele, ako tri „strane” treba da izađu zajedno i propovedaju Dobre vesti Carstva Božijeg i stvari koje se tiču Imena Isusa Hrista (Dela 8:12). Drugi koji se pridržavaju Šabata insistiraju na tome da Bog mora da bude oslovljen posebnom hebrejskom titulom, a fonetski simbol „bog” je paganski. Može li sve ovo da bude plod duha koji vodi do unije? (Ovo nije argument da se unija može pronaći u popularnim crkvama današnjice!)

Prava teškoća za one koji se pridržavaju Šabata, jeste pretnja zakonu i poslušnošću koju vide u anti-šabatskom stavu. Ono što oni zaista pod tim podrazumevaju je pretnja pridržavanju Šabata. Greška u razmišljanju, koje se tiče Šabata, jeste izjednačavanje Pavlovog termina „zakon” sa deset zapovesti Starog zaveta. Takvo izjednačavanje je pod znakom pitanja kao što se i vidi na osnovu čitanja stihova 2:14-15 Poslanice Rimljanima: „Jer kad neznabošci ne imajući zakon sami od sebe čine šta je po zakonu, oni zakon ne imajući sami su sebi zakon: Oni dokazuju da je ono napisano u srcima.” Da li ovaj zakon uključuje poštovanje nedeljnog Šabata ili mladina? Postoji duhovni zakon, kog je Isus do detalja izneo u Propovedi na Planini, a koji ne predstavlja samo ponavljanje deset zapovesti, iako je Isus imao običaj da uđe u sinagogu na dan Šabata. Zakon obrezivanja je bio na snazi tokom čitave Hristove službe, ali nikog ne čudi što je on „produhovljen” i što je postao obrezivanje srca, kao što je Pavle mislio.

Praznovanje određenim danima isto tako postaje stvar prema kojoj je Pavle bio nezainteresovan u stihu 14:5 Poslanica Rimljanima, gde je takođe razmotreno pitanje vegetarijanstva i upotrebe vina i mesa. Veoma je važno to da mnogo onih koji se pridržavaju Šabata nisu u stanju da vide upotrebu vina kao Božiji blagoslov (u strogo umerenoj količini, naravno). Odbijanje konzumiranja vina je oblik asketizma nametnut novozavetnoj veri. Isus je pretvorio veliku količinu vode u vino (što predstavlja simbol pomaka sa Starog na Novi zakon). Samog Isusa optužujemo za zlodelo ako izjavimo da je alkohol sam po sebi grešan. On je jednako nepravedno optužen da je „pijanica”. Treba da bude očigledno da je Isus smatrao vino darom od Boga pod uslovom da se koristi u umerenoj količini.

Oni koji se pridržavaju Šabata moraju da razmotre mogućnost da je isto toliko pogrešno insistirati na određenim danima— zakon koji je nametnut veri i koji narušava našu slobodu u Hristu. Oni koji su spoznali život, pridržavajući se Šabata i koji žive bez Šabata, nisu ni svesni da su dospeli u tamu. Naše čitavo iskustvo sa novozavetnim dokumentima nalaže upravo suprotno. Ova vrsta subjektivnog argumenta, naravno, nije jaka. Međutim, novozavetni svedok iz stiha 2:16 Poslanice Kološanima snažno se zalaže protiv obaveza pridržavanja Šabata. Poštovanje četvrte zapovesti neće nikakav doprinos doneti hrišćanskoj duhovnosti. Trajno odmaranje u Hristu kao našem „Šabatu” je daleko važnije za novozavetnu veru.

Otkrića istaknutog poštovalaca Šabata, sa 28 godina iskustva, nakon iscrpnog istraživanja istine o tome šta Biblija smatra obaveznim subotnjim običajima, vredna je pomena: „Ja, poput moje braće adventista sedmog dana, čvrsto verujem i rekao sam hiljadu puta da sedmi dan Šabat nikada nije bio povezan sa mladinama i praznicima. Nije mi jasno kako sam ikada mogao da budem toliko slep ... Nakon što sam se 28 godina pridržavao Šabata i nakon što sam više od 1000 njih ubedio da se pridržavaju istog, nakon što sam temeljno pročitao Bibliju, stih po stih ... i nakon što sam protumačio, koliko sam bio u mogućnosti, svaki stih i svaku reč Biblije koji su i najmanje povezani sa pitanjem Šabata; nakon što sam sve to potražio u literaturi, kako u prvobitnim tako i u mnogim drugim prevodima; nakon što sam pretražio leksikone, registre, kritike i rečnike; nakon što sam pročitao gomile knjiga koje se bave obema stranama ovog pitanja; nakon što sam pročitao svaki red koji su napisali rani crkveni oci po ovom pitanju; nakon što sam napisao nekoliko dela u korist sedmog dana, koja moja braća smatraju zadovoljavajućim; nakon što sam se upustio u debatu oko ovog pitanja više od 12 puta, nakon što sam video plodove svog rada i nakon što sam procenio sve dokaze, u strahu od Boga i strašnog suda, u mom umu i mojoj savesti sada mi je jasno da su dokazi protiv sedmog dana... Pokušaji da se sipa novo vino (Jevanđelje) u stare flaše (institucije starog zakona) kvare i jedno i drugo ... Kada sam čvrsto verovao u sedmi dan, smetali su mi stihovi 2:14, 16, 17 Poslanice Kološanima. Jednostavnim čitanjem istih dolazi se do zaključka da se Šabat napušta. Iznenadila me je činjenica da su ovi stihovi morali *objašnjavanjem* da se isključe, a to je zahtevalo izuzetnu količinu traženja igle u plastu sena.”²²

²² D.M. Canright, “*Why I Gave Up the Seventh Day.*”

Isti nekadašnji pristalica Šabata izneo je sledeće: „Često sam pozeleo da stihovi 2:16-17 Poslanice Kološanima ne postoje u Bibliji i oni su smetali koliko meni toliko i mojoj braći adventistima sedmog dana, šta god oni tvrdili.”²³

²³ Cited in M.S. Logan, *Sabbath Theology*, str. 269.

Šabat i zakon

Stari zakon se razlikuje od Novog. Stari zakon funkcioniše po principu zakona a Novi je „u Hristu”. U stihu 9:21 Prve poslanice Korinćanima, Pavle je „u okvirima Hristovog zakona” i za njega „pridržavanje zapovesti je sve” (1. Korinćanima 7:19).

Javlja se kontrast:

1) Stihove 3:13-17 Druge poslanice Korinćanima, Svetska crkva Božija je pokušala da svede na zakonsku kaznu ali ovi stihovi se odnose na dve kamene ploče iz stiha 24:12 Druge Knjige Mojsijeve – deset zapovesti. Pavle je napravio kontrast između Zakona Starog zaveta i Novog, boljeg, „zakona Hristovog”.

2) U stihu 5:3 Poslanice Galatima, fizičko obrezivanje znači da moramo da se **pridržavamo čitavog zakona (što znači da se od hrišćana ne zahteva da se pridržavaju čitavog zakona)**. Što se tiče „življenja poput Jevreja” (Galatima 2:14), hrišćani to ne moraju da čine, pa Pavle može biti „**bez zakona**” osobi koja je „bez zakona”. Neko ko se pridržava Šabata teško može da kaže da je „bez zakona”.

3) Postoji zakon zapovesti u svetkovinama koji je napušten (Efescima 2:15).

4) Stihovi 4:21-26 Poslanice Galatima pokazuju da Stari zakon (Horeb) dovodi do ropstva i direktno se protivi Hristu. Pavle zapravo kaže da ako prihvatite da poštujete zakon, Hrist ne može da deluje u vašem životu (Galatima 5:4)! Nije ni čudo što Sotona želi da ljudi prihvate taj zakon. To takođe objašnjava i napad Sotone na crkvu u Kolosu. Ovde je Pavle ogorčen, jer su bespotrebna pravila nametnuta crkvi (Kološanima 2:10-12).

Stih 2:16 Poslanice Kološanima nam pokazuje da se status Šabata odnosi na hrišćane. Šabat i sveti dani i mladine su senka. Upravo to važi i za prinošenje žrtava (Jevrejima 8:5, 10:1). Niko ne predlaže da senka prinošenja žrtava i dalje važi iako je Hrist došao. Dakle, suština senke fizičkog obrezivanja je obrezivanje srca i suština senke Šabata/svetih dana je odmor od naših radova u Hristu (Jevrejima 4). Hrist je naš Šabat. Mi se odmaramo u njemu svaki dan. Pavle kaže: „Hajde da mi slavimo” ,tj. sve vreme. Beskvasni hleb je sada „beskvasni hleb genijalnosti i istine” (1. Korinćanima 5:8). Pavle je samim tim „spiritualizovao” starozavetne svetkovine.

U Starom zavetu Šabat je po prvi put otkriven Mojsiju u šesnaestom poglavlju Druge knjige Mojsijeve. Obratite pažnju na Nemija 9:14: „Šabat je otkriven Izraelcima kroz Mojsija”. Činjenica da je Bog posvetio Šabat pri stvaranju sama po sebi ne dokazuje da je On očekivao da ga se Adam pridržava. Stih 20:11 Druge knjige Mojsijeve povezuje posvećenje Šabata pri stvaranju sa *kasnijim* otkrivanjem istog Mojsije. Bog je takođe posvetio Šabat kao vrstu hiljadugodišnjeg odmora prema stihovima 4:4-9 Poslanice Jevrejima. **Stih 5:3 Pete knjige Mojsijeve ističe da Stari zakon i Deset zapovesti nisu sklopljeni sa očevima već sa Izraelom, i da je pridržavanje Šabata obeležavanje ropstva u Egiptu (5. Mojsijeva 5:15).**

Stih 14:5 Poslanice Rimljanima pokazuje da poštovanje jednog dana više od drugog predstavlja stvar svesti a stih 2:16 Poslanice Kološanima, pokazuje da je nametnuto pridržavanje Šabata pogrešno. Ako to nije tako, onda su mladine isto toliko obavezujuće kao i Šabat i sveti dani.

Ne želimo da kažemo da hrišćani nemaju zakon. Zakon je „ispunjen” (Matej 5:17), tj. njegova dublja duhovna namena je otkrivena i postala je obavezna za nas. Možemo ga se pridržavati samo duhom. Šabat je deo čitavog skupa Šabata/svetih dana/mladina/zemljišnih Šabata/jubileja koji pripadaju Starom zakonu. Ovi zakoni u Novom zakonu imaju ulogu duhovnog odmora u Bogu, sada a još potpunije će je imati u budućem Carstvu.

Dakle, Herbert Armstrong i drugi su pomešali Stari i Novu zakon i uradili upravo ono čemu se Pavle žestoko protivio u Poslanici Galatima i Kološanima. Protestanti ovo dobro razumeju. To što je Herbert Armstrong insistirao na ovom posebnom zahtevu, pored davanja desetina, privukao je ljude sebi, ali ih odvojio od svega ostalog (Šabat to dobro čini). Legalizam nas takođe odvaja od Hrista.

Stih 24:3 Treće knjige Mojsijeve kaže da ulje u fenjerima tabernakula treba da gori „vazda zakonom večnim od kolena do kolena.”Ovo sada shvatamo kao svetlost duha i Jevandelje u hrišćanima. Dakle, Šabat kao večiti zakon je produhovljen. Fizička nacija Izraela postaje duhovni Izrael crkve u Novom zavetu (Galatima 6:16, Filipljanima 3:3). (Ne želimo da poreknemo kolektivno preobraćenje Jevreja u budućnosti pri Drugom dolasku).

Postoji čvrst nagoveštaj duhovne prirode Šabata u stihu 12:5 Jevandelja po Mateju. Prilikom opravdavanja svog ophođenja prema Šabatu, Isus navodi primer

sveštenika za koje u Starom zavetu nije važio zakon o Šabatu. **Obratite pažnju na to da su oni prekršili Šabat – radili su na dan Šabata – ali su bili nevini.** Zar ovo nije nagoveštaj crkve koja ne poštuje Šabat ali je nevina? Crkveni Šabat je nešto sasvim drugačije: ustručavanje od naših sopstvenih poslova svakim danom u nedelji.

Reč „Šabat” se ne javlja sve do šesnaestog poglavlja Druge knjige Mojsijeve. Bog se odmarao na sedmi dan, ali nigde ne kaže da je On naredio da se od tog trenutka pa nadalje poštuje svaki Šabat. Šabat je bio zakonski znak za Izrael i vrsta hiljadugodišnjeg odmora, koji ćemo kasnije da dostignemo, kao i vrsta ustručavanja od naših grešnih radova sada, svakim danom u nedelji (Jevrejima 4). „Za hrišćane ostaje tzv. šabatizam” a ne bukvalini sedmi dan.

Hrišćani i zakon (Tora)

(napisao Charles Hunting, bivši evanđelista u Svetskoj crkvi Božijoj)

Dovođenje doktrine o jednom Bogu u centar pažnje vernika predstavlja ključni element restauracije biblijske vere. Ja sam, međutim, ubeđen da se suočavamo sa jednakim izazovom po pitanju legalizma – konfuzija oko starozavetnog Mojsijevog sistema, i slobode koju donosi Novi Zakon, a koji su propovedali Isus i Pavle. Pitanje je sledeće: Može li trenutni polu-Mojsijev sistem, koji je ponuđen kao novozavetna vera da pronade zajednički jezik sa svetskom crkvenom komisijom? Isus je objavio hrišćansku misiju u stihovima 4:43,44 Jevanđelja po Luki: „A On im reče: i drugim gradovima treba mi propovediti jevanđelje o carstvu Božijem; jer sam na to poslat. I propovedaše po sinagogama Judejskim.” Isto spasonosno Jevanđelje Carstva kasnije je usmereno od strane Isusa ka svim nacijama (Matej 28:19, 20). Hitnost zadatka je podvučena od strane Mesije, koji je izazvao bezvoljnog učenika u stihu 9:60 Jevanđelja po Luki da „ode i objavi Carstvo Božije svuda”.

Reći ću vam nešto iz sopstvenog iskustva. Izašao sam iz Svetske crkve Božije (Armstrongovog pokreta) onda kada sam saznao da su čelnici *znali* da starozavetni zakoni o davanju desetina ne važe za Novozavetnu crkvu. Ta studija me je zatim navela da se osvrnem na čitav predmet legalizma. Prisetio sam se časa o Pavlovim poslanicama kog je održao Gospodin Rod Meredith na Ambasador koledžu. Zašto je Poslanica Galatima ostavljena za poslednji dan kursa, pa je predavanje o istoj trajalo samo sat vremena a vremena za diskusiju skoro da nije ni bilo? Činjenica je da, što se tiče tog Armstrongovog sistema, mnogi od nas imaju neizraženu rezervisanost u vezi sa jasnim Pavlovim jecajem za slobodom. Mi jednostavno ne možemo da podnesemo Pavlov jasan jezik u vezi sa napuštanjem, *u nekom smislu*, zakona ili Tore (Galatima 3:21-29). Zakon pod Mojsijem važi samo do dolaska Isusa. Pavle nije mogao biti jasniji po tom pitanju.

Bio sam prisutan kada je gospodin Armstrong izrazio svoju nelagodnost zbog poslanice Galatima. On se obratio grupi sveštenika u Pasadini i rekao im da ne gube vreme na Poslanicu Galatima. Trebalo mi je 15 godina da uvidim zašto je ova Pavlova povelja o slobodi nama predstavljala očiglednu pretnju.

Kasnije sam otkrio da bilo koji pokušaj da se ponovo proceni fundamentalno pitanje Svetske teologije u vezi sa našim viđenjem zakona je sasvim beskoristan. Predao sam svoje kreditne kartice i otišao, ali ne zato što se prema meni nisu ophodili kako treba, već zato što sam smatrao da imamo nepravedan pristup glavnim temama Novog zaveta.

Nakon toga sam dosta vremena proveo istražujući ovu biblijsku temu, verske izjave i komentare. Nikada nisam bio u situaciji da me lično pogađa Mojsijin sistem svetih dana i zakona o hrani. Ali postoje delovi sveta gde građani rizikuju svoj život, ostaju bez obrazovanja, izgladnjuju svoju decu i verovatno dospevaju u zatvor, jer pokušavaju da žive po polu-Mojsijevom sistemu za koji smo se mi zalagali i koji smo nametnuli.

Treba da budemo veoma sigurni po putanju svog stava pre nego što druge postavimo u situaciju da rizikuju svoje živote odbijajući da jedu svinjetinu. Takve zahteve su verovatno postavili Jevreji pod Mojsijevim zakonom u vreme Antioha Epifana, ali da li je to Pavle zaista tražio od svojih nejevrejskih preobraćenika?

Dobre vesti o dolazećem Carstvu, u koje da bi ušao čovek treba da se pridržava delova Levitskog sistema u svetu koji uopšte nije u skladu sa istim, nisu uopšte bile dobre, vesti već one mogu da predstavljaju bespotrebnu i tešku borbu i opoziciju. Nije da loše stanje, nastalo usled verne poslušnosti, čini jedan sistem pogrešnim. Samo vas molim da se zapitate da li bi Pavle na bilo koji način podržao našu delimičnu, Mojsijevu verziju vere.

Postoji gomila zakona, koji su nametnuti Izraelu na Mediteranu, koji deluju poprilično čudno ostatku sveta. Navešću nekoliko. Proslave vezane za žetvu i sveti dani se ne poklapaju sa godišnjim dobima dole u Australiji i Južnoj Africi. Klimatsko područje je sasvim drugačije, pa prolećni praznici kod njih padaju na jesen, blagdan sjenica na proleće. Izraelski levitski obredi gube svoje značenje. Nema potrebe objašnjavati.

A da ne pominjem uskraćivanje prilično zdravog mesa foke ili kita Eskimima? Zapadnjačka ishrana je prepuna previše zaslađenom hranom, od koje se kvare zubi, da li Eskimi treba da prihvate takvu ishranu? Da li oni treba da slede zakon o ishrani iz jedanaestog poglavlja Treće knjige Mojsijeve? Gde su uputstva za one koji žive u ekstremnim područjima, gde dani traju duže ili kraće? Preporučeni sistem je

prikladan za mediteransko područje. Čak se i u UK može ostati bez posla ako se posao napusti u 4:30 u petak posle podne. Kada sam ispitivao visoko cenjenog sveštenika Svetske crkve Božije u vezi sa ovim i drugim problemom, njegov odgovor je bio sledeći: „recite tim strancima da se presele.” Možda bi Eskimi mogli da svoje kanue prenesu u reku Hadson i da svoju ribu, čistu prema 3. Knjizi Mojsijevoj, zamene ribom punom žive iz te izuzetno prljave reke.

Što se tiče svetog dana i onih koji se pridržavaju Šabata iz Saudijske Arabije, njihov problem je kratkoročan. Oni bi mogli da budu kažnjeni smrću u delovima islamskog sveta. Da li bi propovedanje Dobrih vesti muslimanskom svetu bilo poboljšano praćenjem Mojsija kao i Hrista? Da li Bog traži gomilu mučenika koji se zalažu za Mojsija i Stari zakon? Nijedan od ovih problema se nije javio u Izraelu pošto su svi zakoni koji upravljaju religijom, poljoprivredom, ishranom, odmorima, vaspitanju dece, higijenom, obrazovanjem, sudskim sistemom itd. jasno definisani i razumljivi. Ovaj paket se odnosio za ukupan način življenja u okviru jedne odabrane nacije. Sve je to izvodljivo za jednu izraelsku porodicu. Ali koliko su praktični ti zakoni za građane drugih klimatskih područja pod veoma drugačijim okolnostima?

Kako prenosimo poruku o Carstvu Božijem ljudima koji su suočeni sa neprijateljskim vladavinama? Da li njihovo spasenje zavisi od povinovanja polu-Mojsijevom sistemu kog zastupamo? Da li bi naš sistem od tri desetine zaista povećao širenje jevanđelja u Indiji i drugim delovima sveta, gde siromaštvo ne poznaje granice? Setite se da se od nas sveštenika ne traži da plaćamo drugu ili treću desetinu. „Ove desetine su bile *za* nas Levite, ne od nas.” Šta je sa čovekom iz Malavija koji je jedini zaposlen od njih hiljadu? Da li on treba da plaća desetinu od trideset dolara, koje dobija svakog meseca, jer podučava u školi? On već plaća hipoteku na svoj smeštaj.

Konferencija je održana kako bi se razmotrilo šta treba tražiti od nejevreja u vezi sa Mojsijevim sistemom. Stih 15:5 Dela Apostolskih kaže: „Neki od Fariseja, koji su postali vernici su prišli i izjavili: Ti nejevreji moraju da budu obrezani i mora im biti rečeno da se pridržavaju Mojsijevog zakona.”

Čitav Mojsijev sistem je odbačen. Jakov je izjavio sledeće u stihovima 28, 29: „To je odluka *Svetog duha*, i naša odluka, da vam (nejevrejima) ne namećemo dodatni teret osim onog neophodnog: uzdržavaćete se od mesa koje je ponuđeno

idolima, od krvi i svega što je zadavljeno i od seksualnih odnosa. Ako se uzdržavate ovih stvari dobro ćete činiti.” Očigledno je da su ove zabrane bile delimično popustljive prema jevrejskim preobraćenicima. Dodatno upozorenje upućeno nejevrejima o endemskom problemu seksualnih odnosa je posebno uključeno.

Da li su nejevrejski hrišćani bili uskraćeni za blagoslove Mojsijeve Tore? Teško. Petar je rekao svojim jevrejskim hrišćanskim suparnicima: „Zašto testirate Boga i stavljate jaram oko vrata učenika koji ni naši oci nisu mogli da nose?” (Dela 15:10)

Naša agilnost u Svetskoj crkvi Božijoj da uzmemo ove jasne izjave i uništimo ih time što zamutimo njihovo očigledno značenje je neverovatna. Standard ponašanja hrišćanskih vernika dat od strane Isusa u Propovedi na Planini (Matej 5,6-7) jasno ukazuje na neka suštinska verovanja za sve preobraćenike, bilo da su Jevreji ili nejevreji.

Isus je došao da ispuni čitav Stari zavet ili da „ubaci puno značenje” u isti („Zakon i Proroci”). On nije došao da nametne *doslovni* zakon Starog zaveta pod Mojsijem. Da jeste, onda bi Pavle bio proglašen lažnim prorokom. (Ovo je viđenje nekih koji prihvataju Isusa ali ne i Pavla, ali ne shvataju da je tako nešto nemoguće.) Jasno je da Hebrejska Biblija nije izgubila na svojoj validnosti ali treba je razumeti u svetlosti Novog zakona. Na primer, dok je *fizičko* obrezivanje apsolutno obavezno za Jevreja i nejevreja unutar zakona (Postanje 17:9-14), Isus, govoreći kroz Pavla, jasno je rekao da obrezivanje sada treba shvatiti u nefizičkom i duhovnom smislu – obrezivanje srca, unutrašnje a ne spoljašnje. To je najveće revidiranje zakona Starog zaveta (Tore).

To nas dovodi do drugog biblijskog dokaza. Pavle kaže: Zato se setite da vi, koji ste nekada po rođenju neznabošci, bili i nazivani neobrezani od onih koji su se zvali obrezani fizičkim činom. Da bejaste u ono vreme *odvojeni* od društva Izrailjevog, i bez dela u zavetima obećanja, nadu ne imajući, i bezbožni na svetu: A sad u Hristu Isusu, vi koji ste nekada bili daleko, blizu postadoste krvlju Hristovom. Jer je On mir naš, Nejevreje i jevreje, oboje sastavi u jedno, i razvali plot koji je rastavljaio, neprijateljstvo, telom svojim, *Zakon (Toru) zapovesti naukama ukinuvši*;²⁴ da iz ovoga načini sobom jednog novog čoveka, čineći mir; I da pomiri

²⁴ Grčki prevod: „Tora zapovesti u dogmama.”

s Bogom oboje u jednom telu krstom, ubivši neprijateljstvo na njemu. I *došavši propovedi u jevandjelju* mir vama dalekima i onima koji su blizu. Jer On doveđe k Ocu oboje u jednom duhu.” (Efescima 2:11-18 REB).

Komentari Pavla se bave našim prvobitnim pitanjem. Ja sam ispisao sve ovo kako bih vas poštedito gubljenja vremena tražeći isto i koristeći REB (Revidiranu Englesku Bibliju) u daljem tekstu, osim gde je naznačeno. Možemo li da zanemarimo jednostavne izjave u Pavlovom pismu?

Veo sa Hrama je podignut i pristup Bogu više nije dat putem levitskog sistema, već kroz Božijeg vaskrslog Sina i učenja Novog zakona, koja je on ozvaničio svojom smrću. „Ova čaša je Novi zakon pečatiran mojom krvlju” (Luka 22:20).

Razmotrite pitanje otuđivanja od Božijih zakona i obećanja koja idu sa njima. Ovi zakoni i obećanja su dati Izraelu kroz Avrama, Mojsija i Davida. Veliki deo Mojsijinog sistema je naravno bilo sveštenstvo dato Leviju. Stih 8:6 Poslanice Jevrejima je prosvetljujuće: „Ali zapravo sveštenstvo, koje je dobio Isus, je superiorno u odnosu na njihovo (Leviti), jer je on posrednik boljeg zakona ustanovljenog na boljim obećanjima.” Postoje dva različita zakona, dva različita sveštenstva u pitanju – jedno postavljeno od strane Boga kroz Mojsija i drugo koje je takođe postavio Bog ali kroz Isusa.

Ovaj poslednje navedeni kaže: „Vreme je. Carstvo Božije je na dlanu. Pokajte se i verujte u jevandjelje” (Marko 1:15). Zapovest da se veruje u Jevandjelje i da se ono poštuje je prilično jasno, shvatljivo i dostupno čitavom svetu. Dostupno je svima jer je jednostavno, nepodložno ikakvim okolnostima, zakonskim, geografskim i bilo kakvim drugim. Pitanje je uma a ne pitanje fizičke prirode. Proces obrezivanja nije napušten! Ali fizičko obrezivanje više nije potrebno. Ono je utrlo put duhovnom. Mi moramo još uvek da budemo obrezani u srcima. „Pravi Jevrejin je onaj koji je iznutra Jevrejin, obrezan u srcu, duhovno a ne bukvalno; on prima svoje zapovesti od Boga a ne od ljudi” (Rimljanima 2:29). Ovim je jedan od starozakonskih zahteva prekinut ali je zadržao svoje značenje u drugom smislu. Stari zavet, kao i u drugim slučajevima, predstavlja senku suštine Hrista koji je sad već došao. Senke padaju ali potpuna namera zapovesti ostaje.

Dan pokajanja: legalizam ili „ilegalizam“?

Prvi zakon naređuje da se posti godišnje kako bismo se podsetili na greh. Na godišnjem nivou, jer ne postoji nikakav dugoročni efekat ili sloboda svesti koja je potrebna kako bi se trajno i nesmetano pristupilo Bogu. Ova duhovna istina je objavljena od strane onog ko je napisao Poslanicu Jevrejima. „Zakon sadrži senku dobrih stvari, koje će doći a ne pravu sliku” (10:1). Dan pokajanja sigurno „nije prava slika” pokajanja u kome sada uživamo na stalnoj osnovi kroz žrtvovanje Mesije. Poslanica Jevrejima se nastavlja: „Uz iste žrtve koje se nude godinu za godinom za sve vreme, nikada se ne mogu oni koji se mole dovesti do savršenstva ... Prvo on kaže, „Žrtve i prinosi ... vi ih ne želite niti u njima uživajte,” iako ih zakon propisuje. Onda on dodaje: „Evo me: Ja sam došao da činim šta želite.” *On zatim napušta prvo kako bi ustanovio drugo. I voljom Božijom mi smo osveštani, kroz Isusovo telo jednom za svagda*” (10:1-10).

Ko na osnovu ovog učenja može da tvrdi da se napuštanje Tore, u jednom smislu, nije dogodilo? Zar nismo ranije pročitali stih 2:15 Poslanice Efescima da je Isus „napustio Toru i njene zapovesti u dogmama”? Ako je za vas ovo novina, molim vas da detaljno razmislite o istom.

Mislim da ne prelazim granicu pitajući se da li ono što činimo tokom Dana pokajanja možda da bude poricanje učinka Isusove žrtve – a ne samo bezopasna zaostala aktivnost? Da li ova starozakonska senka može da bude propovedana celom svetu kao deo poruke Carstva Božijeg? Mislim da ne može.

Dok treće poglavlje Poslanice Jevrejima ukazuje na vernost Mojsija u Božijem domu, kaže sledeće o Hristu: „On je veran kao sin, u domu. A mi smo taj dom, samo da smo neustrašivi i da gajimo velike nade” (3:6). „Danas” u narednom stihu označava svež trenutak u istoriji koja je uvek uslovljena našim odgovorom poslušnosti ili neposlušnosti, vere ili nevere.”²⁵ To je nešto za „sada” uz sve svoje teškoće i nešto što treba usavršiti za ubuduće.

Ali na šta se odnosi ovo „danas”? To je dolazak u Božiji „odmor”. „Odmor” se može iskusiti čak i sada ako se čovek ujedini sa osobom Isusom. „ A Isus, budući

²⁵ William Lane, Hebrews, *Word Biblical Commentary*, Word Books, 1991, str. 90.

da ostaje vavek, ima večno sveštenstvo. Zato i može vavek spasti one koji kroza Nj dolaze k Bogu, kad svagda živi da se može moliti za njih.” (Jevrejima 7:24, 25).

Uklanjanje kvasca iz kuhinjskih pregrada i bacanje ostataka donesenih iz Mekdondalsa nije ni prići tome šta je Hristovo žrtvovanje, već učinilo za nas: „Neka Bog mira, koji je iz mrtvih doveo našeg Gospoda Isusa, velikog Pastira, krvlju večnog zakona, učini da budete savršeni u svoj dobroti” (Jevrejima 13:20, 21). Ova, a ne naša aktivnost uklanjanja kvasca iz kuće, predstavlja rešenje kada je u pitanju naša grešna priroda. Čini mi se da bi Pavle bio uznemiren zbog povratka na senku, sada kada se Hrist pojavio kao Prvosveštenik (Jevrejima 9:11). „Onaj veći od hrama, njegovih institucija, ostaje sa nama” (Matej 12:6).

Pavle se ne bavi površno ovim pitanjem mešanja dva sistema i potcenjivanja rada Hristovog radovima koje on ne zahteva: „Nije dobra hvala vaša. Ne znate li da malo kvasca sve testo ukiseli? Očistite dakle stari kvasac, onda ćete biti novo testo, beskvasno; *Zaista i već jeste* (zašto i kako?), jer pasha naša zakla se za nas, Hristos. Zato da praznujemo ne u starom kvascu, ni u kvascu pakosti i lukavstva, nego u presnom hlebu čistote i istine.” Obratite pažnju na produhovljavanje bukvalnog hleba.

Pitanje je sledeće: Zašto bismo se vratili Mojsiju i levitskom sistemu za naša uputstva kada je Hristova žrtva, već platila cenu za naše grehove na stalnoj osnovi i kada novozavetna crkva slavi Gospodovu večeru *ne jednom godišnje* već „kada se sastanete za ovaj obrok” (1. Korinćanima 11:33)? Proslava se održavala „kada se sastanete u crkvi”, „kada se sastanete kao kongregacija” (1. Korinćanima 11:18, 20).

Izgleda da nešto strašno nije u redu sa našim usvajanjem sistema koji je prevaziđen novim zakonom pod Mesijom. Mojsije je bio veličanstveni sluga Božiji, ali je mrtav. Levitski sveštenik je zamenjen jedinstvenim članom judejskog plemena a ne čovekom pod imenom Levi!

Kao što je pisac Poslanice Jevrejima rekao: uz promenu sveštenstva potrebna je i promena zakona, da, primena Tore! Isus je naš posrednik i Prvosveštenik sa desne strane Oca. Nije da su navedena dva imena (Isus i Mojsije) na nebesima kojima mi možemo da budemo spaseni. Samo jedan! Naša poenta je istaknuta činjenicom da se novi sveštenik uzdigao:

„Jer, kad se promeni sveštenstvo, mora se i zakon promeniti. ... Jer svedoči: Ti si sveštenik vavek po redu Melhisedekovom. *Tako se ukida pređašnja zapovest, što bi slaba i zaludna*. Jer zakon nije doveo ništa do savršenstva; a postavi bolju nadu, kroz koju se približujemo k Bogu.” (Jevrejima 7:12-19).

Razlog duhovnog slepila

Rizikujući da ponovim isto, zar nas Pavle ne upozorava na duhovno slepilo kao rezultat praćenja Mojsijinog toka religijskih aktivnosti? Mi treba da obratimo pažnju na to da su Jevreji, koji su jasni po pitanju pridržavanja Mojsijevog zakona, svetih dana i slično još uvek u tami u vezi sa Mesijom koji je došao. To ih sprečava da budu posvećeni svedoci o povratku istog Hrista ustanovljenom Carstvu! Pavle, iako je bio strastveni podržavalac judaizma, deluje neentuzijastično po pitanju Mojsijevih rukopisa, ako su oni sprečavali njegovu publiku da napreduju ka Mesiji. „No zaslepiše pomisli njihove; jer je do današnjeg dana, kada se čita lekcija iz Starog zakona, isti veo tu i nikada se ne podiže, jer *samo* u Hristu on se podiže. Nego do danas kad se čita Mojsije, veo na srcu njihovom stoji. A kad se obrate ka Gospodu, veo je uklonjen.” (2. Korinćanima 3:14-16).

Raniji stihovi u trećem poglavlju Druge poslanice Korinćanima oduševljavaju novim duhom dostupnim pod novozakonskom Isusovom službom: „A što se vas tiče, jasno je da ste slovo koje je došlo od Hrista, dato nama da prosledimo, slovo napisano mastilom ali Duhom živoga Boga, napisano *ne na kamenim pločama*, već na stranama ljudskog srca” (3:3). Starozakonska „služba koja je donela smrt i koja je *ugravirana u pisanom obliku u kamen*”(3:7) predstavlja kratak opis čitavog Mojsijevog sistema.

Sinaj ili Planina Zion?

Čoveku je dat izbor, bilo da prihvati zakon sklopljen između Boga i drevnog Izraela pod Mojsijem i levitskim sveštenstvom, ili zakona između Boga i sadašnjeg Izraela Božijeg pod Mesijom. Pavle o ovome govori u stihovima 6:15-16 Poslanice Galatima: „Obrezivanje je ništa ... jedina stvar koja se računa je novo stvaranje. Svi koji uzmu ovaj princip za svog vođu, neka im mir i milost, *Izrael Božiji!*” Ovaj zakon je sklopljen sa Isusom i sveštenstvom reda Melhisedekova.

Obratite pažnju na jasno izražen kontrast u dvanaestom poglavlju Poslanice Jevrejima između Novog zakona i onog datog na planini Sinaj. Pisac počinje svoju disertaciju jednostavnim izjavom: „Jer ne pristupite ka gori koja se može opipati, i ognju razgorelom, oblaku, i pomrčini i oluji, i trubnom glasu, i glasu reči, kog se odrekoše oni koji čuše, da ne čuju više reči; Jer ne mogahu da podnesu ono što se zapovedaše: Ako se i zver dotakne do gore, biće kamenjem ubijena. I tako strašno beše ono što se vide da Mojsije reče: Uplašio sam se i drhćem.” (12:18-21).

Ovo je planina Sinaj. Ovde *vi hrišćani niste došli*, ovde je zakon dat u vidu Starog zakona koji vlada religioznim Izraelom do dana današnjeg. Ovom neverovatnom postavkom Bog je uveden u Stari zakon. Božiji glas je prodrmao tlo na kom su oni stajali. Zakon je ozvaničen strašnim prikazom moći. Ali Izrael je to brzo zaboravio.

Ali vi, hrišćani, da li ste došli na planinu Sinaj za uputstva? „Ne, došli ste na planinu Zion, grad živoga Boga, nebeski Jerusalim, bezbrojnim anđelima, punom skupu i grupi prvorodenih koji su u raju i Bogu sudiji nas sviju ... i Isusu posredniku novog zakona ... gledajte da ne odbijete da čujete glas koji vam se obraća” (12:22-25).

Zar ovo nije odjek ukora kog je davno dao Mojsije Izraelu u stihu 18:15 Pete knjige Mojsijeve: „Gospod vaš Bog će za vas uzdići proroka poput mene a on će biti neko od vaših ljudi; njega *vi morate* slušati”?

Pisac Poslanice Jevrejima nas ne ostavlja da se pitamo kakve su implikacije ovog scenarija. On kaže: „Govoreći o novom zakonu on je proglasio prvi zastarelim; i sve što je zastarelo i što stari će uskoro nestati” (Jevrejima 8:13). „Ranija pravila su odbačena, jer nisu bila učinkovita ni korisna, pošto zakon ništa nije usavršio; bolja nada je uvedena, kojom se približavamo Bogu” (7:18, 19). Ali promena sveštenstva mora da znači *promenu zakona*” (7:12).

Da sumiramo, postavljamo pitanje: Da li je planina Sinaj mesto gde pronalazimo naš dom za zakone i uputstva? Pisac ih opisuje kao zastarele, ostarele, kaže da će ubrzo nestati, da nisu učinkoviti i korisni. To je planina Sinaj! Pavle iznosi komentar na istu temu u svom pismu Galatima: „Reci mi sada, kada si toliko nestrpljiv da budeš pod zakonom, zar nećeš slušati šta zakon kaže? ... Ovo je alegorija: dva čoveka zastupaju dva zakona. Jedan zakon dolazi sa planine Sinaj; to

su Hagara i njena deca rođena u ropstvo. Sinaj je planina u Arabiji i predstavlja Jerusolim današnjice, jer su njegova deca danas u ropstvu (pod starim sinajskim zakonom). Ali nebeski Jerusolim (planina Zion i novi zakon) je slobodna žena, ona je naša majka” (4:21-26).

Jedna organizacija, kako bi spasila svoj polu-Mojsijev sistem, želi od nas da poverujemo da izraz „biti pod zakonom” znači „biti pod *kaznom* zakona.” Nijedan stih nisu citirali kako bi podržali ovaj koncept. Čovek bi mogao da se zapita da li su oni kojima se Pavle u ovom pasusu obraćao (Galatima 4:21), ljudi koji su bili nestrpljivi da budu *kaznjeni od strane zakona*? Mislim da nisu!

Koje dane smatramo nesvetim?

Pavle piše o nekim upornim razlozima podele i neslaganja u hrišćanskoj crkvi u četrnaestom poglavlju Poslanice Rimljanima. Njegova inspiracija je zakon koji treba da interesuje ostale ljude. Problem predstavljaju posebni dani za ukazivanje obožavanja i ono što mi možemo i ne možemo da jedemo. Po pitanju različitih mišljenja o hrani, on odgovara: „Zato da ne osuđujemo više jedan drugog, nego mesto toga ovo gledajte da ne postavljate bratu spoticanja ili sablazni. Znam i uveren sam u Hristu Isusu da ništa nije pogano po sebi, osim kad ko misli da je pogano, onome je pogano. A ako je brat tvoj jela radi žalostan, već se ne vladaš po ljubavi: ne gubi jelom svojim onog za kog Hristos umre. Gledajte, dakle, da se ne huli na vaše dobro. Jer carstvo Božije nije jelo i piće, nego pravda i mir i radost u Duhu Svetome” (Rimljanima 14:13-17).

Kada Pavle u dvadesetom stihu kaže: „Ne uništi rad Božiji zarad hrane. *Sve je čisto samo po sebi*,” čovek može da pretpostavi da se piščeva upotreba reči *sve* odnosi na hranu, a ne na arsen ili bodljikavu žicu! U Pavlovoj izjavi ne pronalazimo podršku za nametanje Mojsijevih zakona o ishrani. Apostol je prepoznao da dolazi do velikog problema ako od preobraćenika, nejevreja koji su prihvatili Hrista, zahtevamo da promene svoju ishranu slušajući Mojsija. Time bi se promašila poenta nove međunarodne vere, „jer carstvo Božije nije u jedenju i pijenju već u pravdi, miru i radosti inspirisanim Svetim duhom” (Rimljanima 14:7).

Pavle u stihovima 14:14, 20 Poslanice Rimljanima sigurno nije potvrđivao zakone o ishrani iz jedanaestog poglavlja Treće Mojsijeve. U tom poglavlju dat je tačan spisak životinja, čistih i nečistih. Jesti ono što nije preporučeno je grozota.

Pavle, međutim, u poglavlju koje pominje ishranu i hranu oko 20 puta, koristi *sasvim suprotan pridev* od onog koji možemo pronaći u jedanaestom poglavlju Treće Mojsijeve. Tu, pod zakonom Mojsija, hrana je **čista** (*katharos*) ili **nečista** (*akathartos*). Za Pavla, sve stvari vezane za ishranu i hranu su *katjaros* - **čiste**. Ono što je zanimljivo je da je Herbert Armstrong, u svom priručniku na ovu temu, izjavio sasvim suprotno kada je govorio o jeziku koji koristi Pavle. Armstrong nas uverava da Pavle *nije* upotrebio suprotni termin od onog u jedanaestom poglavlju Treće knjige Mojsijeve.

Samuele Bacchiocchi izbegava neželjene informacije sličnom izjavom kojom iznosi pogrešne činjenice o Pavlovim rečima: „To da Mojsijev zakon nije doveden u pitanje u četrnaestom poglavlju Poslanice Rimljanima, takođe vidimo na osnovu termina „koinos” – zajedničko, koji je upotrebljen u Poslanici Rimljanima, kako bi se označila „nečista” hrana. Ovaj termin se radikalno razlikuje od reči „akatharos” – nečisto, upotrebljeno u jedanaestom poglavlju Treće Mojsijeve (LXX), kako bi se označila hrana koja nije prema zakonu.“²⁶

Ono što nam on ne govori, međutim, jeste da Pavle jasno obrće Mojsijine tabue kada *u stihu 20* on koristi reč, koja je suprotna reči „akathartos”, nečisto u svojoj smeloi i oslobađajućoj tvrdnji da su sve stvari čiste. Pavle ovde koristi termin *katharos*, koji je suprotan terminu *akathartos*. Apostoli su veoma jasno odbijali privremena ograničenja data Izraelu pod tim zakonom. Za Pavla, zakon (Tora), koji sam po sebi ima vrednost, jeste „zakon Hrista” (Galatima 6:2; 1. Korinćanima 9:21), tj. zakon je ispunjen u Hristu, sumiran kao vera i ljubav. Pavle je ipak napisao čitavu knjigu – Galatima – kako bi objasnio da je zakon, koji je dat Izraelu kroz Mojsija, privremen vodič kroz običaje, a koji važi samo do dolaska Hrista (Galatima 3:19-29). Pavle je bio užasnut, jer su vernici želeli da se vrate pod stari zakon, iako ih je Hrist pozvao na slobodu Novog zakona, koji je donet kroz njega, Mesiju.

Stih 13:9 Poslanice Jevrejima podržava našu pouku: „U nauke tuđe i različite ne pristajte; jer je dobro blagodaću utvrđivati srca, a ne jelima, od kojih ne imaše koristi oni koji življaše u njima.” Ova izjava ukazuje na postojanje hrišćana prvog veka čija pravila o ishrani nisu predstavljala ništa drugo do teret njima i drugima – kao i potencijalni uzrok podele i nemira u crkvi.

²⁶ *The Sabbath in the New Testament*, Biblical Perspectives, 1985, str. 134.

Vodeća kritika Rimljana smatra da je Pavle bio u pravu kada je rekao: „Ništa samo po sebi nije nečisto”: Ova neverovatna izjava uklanja bilo kakvu razliku između čiste i nečiste hrane na kojoj je Pavle, poput svakog drugog uzornog Jevreja, odgajen.”²⁷

Ista sloboda izbora se odnosi i na odabir dana za obeležavanje: „Ponovo, neki prave razliku između ovog i onog dana, a drugi sve dane smatraju istim. Svako mora da postupa prema sopstvenim ubedenjima” (Rimljanima 14:5).

Šabat

Kada je Bog Stvaralac i Otac čovečanstva navršio svojih šest dana stvaranja, on se odmorio na sedmi dan i proglasio ga svetim. Nije se zvao Šabat već „sedmi dan”. Reč *šabat* nije upotrebljena. Nametnuti reč *šabat* na ovaj određeni sedmi dan predstavlja dodavanje tekstu nečega što ne postoji. U ovom stadijumu, nigde se ne pominje nedeljni Šabat za čovečanstvo. Nikakav sklop pravila i zakona nije dat. Niti postoji ikakva duhovna podrška kojom bi se dokazalo da su zakoni o Šabatu bili nametnuti Adamu ili njegovim sledbenicima sve do izgnanstva. To da se od čitavog čovečanstva očekivalo da poštuje Šabat ne stoji u Prvoj knjizi Mojsijevoj, što je činjenica koju priznaje jevrejska kritika.

Prvi sedmi dan je jedinstven. Kada se pominju prvih šest dana, svaki se stih završava isto, „veče dođe, i jutro dođe.” Onda se navodi dan. Ali to nije slučaj sa sedmim danom na koji se Bog odmarao. Nigde u Bibliji ne stoji nikakva instrukcija data Adamu u vezi sa tim kako treba da se ponaša narednih sedam dana. Reč Šabat se nigde u Bibliji ne pominje sve do stiha 16:23 Druge knjige Mojsijeve gde, pored obrezivanja (1. Mojsijeva 17:9-14), ona postaje božanski znak za Izrael pod uslovima starog zakona (2. Mojsijeva 12:43-49).

Druga Mojsijeva 16:23: „Sutra se slavi jedan Šabat (ne *taj* Šabat), sveti Šabat Gospodu.” 31:16-17: „Izrailjci moraju da se pridržavaju Šabata, da ga svaka generacija smatra *večnim* zakonom. On je *znak* zauvek između mene i Izrailjaca, jer za šest dana Gospod je napravio raj i zemlju, ali na sedmi dan On je prestao sa poslom i odmorio se.” Šabat *potiče* prema ovome kroz Mojsija (Nemija 9:13, 14; 10:29-33). Šabat je uključen u sažet zakon, u deset zapovesti: „Kada je završio sa

²⁷ John Ziebler, *Paul's Letter to the Romans*, str. 332.

razgovorom sa Mojsijem na planini Sinaj, Gospod mu je dao dve kamene ploče o Svedočenju, kamene ploče ispisane prstom Božijim” (Druga knjiga Mojsijeva 31:18).

Treba obratiti pažnju da reč zauvek, *olam* na hebrejskom, ne sadrži uvek smisao trajnosti, koji mi pod istom podrazumevamo. Ona je ograničena određenim vremenskim periodom, sve dok okolnosti ostaju iste. Šabat pronalazi svoje ograničenje kao znak zajedno sa obrezivanjem u Starom zakonu a ne Novom zakonu. Fizičko obrezivanje je isto tako predstavljalo „večnu” zapovest (Prva Mojsijeva 17:3, *olam*) ali hrišćani u Novom zavetu nisu insistirali na istom.

Okvir poslušnosti, koju hrišćani moraju da praktikuju, nije zakon koji je dat Mojsiju, stihovi 12:18-29 Poslanice Jevrejima govore o vernicima novog zakona: *Mi nismo došli na planinu Sinaj*. Stihovi 3:3-18 Druge Korinćanima porede ubilački efekat slova zakona sa oslobodilačkom moći duha. Slepilo je rezultat praćenja Mojsija. Ona je izlečena Hristom: „Kad god se on okrene Gospodu, veo se uklanja.”

Dva saveza

U stihu 110:4 Psalma stoji: „*Bog se zakleo* i neće promeniti svoje mišljenje, „Ti si sveštenik zauvek, Melhisedek u mojoj službi.”

Ponovljen u stihu 7:17 Poslanice Jevrejima, ovaj stih stvara ključnu vezu između Isusa, kao sveštenika reda Melhisedeka i zakona sa Avramom. Ovo je dozvolilo piscu Poslanice Jevrejima da kategorički iznese uverenje da su staro sveštenstvo i zakon zamenjeni novim ugovorom. „Levitsko sveštenstvo i zakon, koji je vezan za isto, prevaziđeni su novom i boljom nadom zasnovanom na superiornom kvalitetu sveštenika ... Bog je objavio svoju nameru da ostavi po strani čitavi Levitski sistem, jer se dokazao neefikasnim za ostvarivanje svoje svrhe. Njegova „slabost” nije u njegovom zakonu ili svojoj svrsi, već u ljudima od kojih zavisi njegov uspeh. Njegova „beskorisnost” potiče od činjenice da je zakon ... bio u stanju da čisti samo sa spoljašnje strane.”²⁸

Uzeli smo stih 7:28 Poslanice Jevrejima kao objašnjenje razlika između dva sveštenstva; „Prvosveštenici postavljeni zakonom (levitski sistem) su ljudi u svoj

²⁸ *Hebrews, Word Biblical Commentary*, str. 185.

svojoj slabosti ali sveštenik postavljen *rečima zakletve koja prevazilazi zakon* je Sin koji je učinjen savršenim zauvek.”

Pisac Poslanice Jevrejima pokazuje kontrast između novog sveštenstva, čije je postavljanje odobreno Božijom čvrstom zakletvom, a levitsko sveštenstvo, koje je zasnovano na zakonu, *bez koristi božanske zakletve*. To čini Isusa sveštenikom novog doba. On kategorički kaže da je novo sveštenstvo božanska institucija bezuslovno zagantovana Božijom čvrstom zakletvom. Nade za hrišćansku zajednicu su položene na apsolutni oslonac koji pružaju novozakonske odredbe.

Avramovo obećanje, oca vernih, bilo je takođe potvrđeno božanskom zakletvom (Jevrejima 6:13-18). Ova zakletva, koja nije data levitskom sveštenstvu, „predstavlja neoborivu garanciju koja isključuje sve sumnje i veri daje uverenje o obećanju ... Konačno je, večno i nepromenljivo.²⁹ To nije slučaj sa levitskim sveštenstvom.

Dostizanje Božijeg odmora

Pomenuli smo da je sedmi dan stvaranja – dan Božijeg odmora – jedinstven. To postaje simbolični čin za čitavo čovečanstvo. On označava vreme kada su Hrišćani prestali da rade i ograničene ciljeve našeg sadašnjeg smrtnog postojanja. Božiji odmor ukazuje na apsolutno drugačiji skup ciljeva i svrha prema kojima treba da usmeravamo svoje živote. Ali to nije pomak bez muke ka budućem položaju od autoriteta obećanog u stihu 6:2 Prve poslanice Korinćanima: „Božiji ljudi su ti koji treba da rukovode svetom.”

Izrael pod levitskim sveštenstvom ponekad se pridržava Šabata, svetih dana i mladina ali se često udaljava od vere i poslušnosti, koja bi ga dovela do odmora, koji mu je Bog namenio. Pisac Poslanice Jevrejima pruža put nazad ka uspehu citirajući Psalm 95: „Opet odredi jedan dan, danas ... Danas ako glas Njegov čujete, ne budite tvrdoglavi. Jer da je Isus one doveo u pokoj, ne bi za drugi dan govorio potom. Dakle ostavljeno je još počivanje na Šabat narodu Božijem. Jer koji uđe u pokoj Njegov, i on počiva od dela svojih, kao i Bog od svojih. Da se postaramo, dakle, ući u taj pokoj, da niko ne padne sledeći stari primer neverovanja” (Jevrejima 4:7-11).

²⁹ Isto, str. 187.

Nama nije obećana relaksirajuća šetnja parkom. Međutim, pruženo nam je apsolutno uverenje, mir uma i samouverenost da je Bog sebe obavezao, neborivom zakletvom kroz svog Sina, da će nas voditi dalje do cilja. Kako? Shvatanjem našeg statusa, kao što to stoji u stihovima 3:1-6 Poslanice Jevrejima: „Zato, braćo sveta, zajedničari zvanja nebeskog, poznajte poslanika i vladiku, kog mi priznajemo, Isusa Hrista, koji je veran Onome koji ga stvorio, kao i Mojsije u svemu domu njegovom. Jer Ovaj posta toliko dostojan veće časti od Mojsija, koliko veću od doma čast ima onaj koji ga je načinio. Jer svaki dom treba neko da načini; a ko je sve stvorio ono je Bog. I Mojsije dakle beše veran u svemu domu njegovom, kao sluga, za svedočanstvo onog što je trebalo da se govori. Ali je *Hristos kao sin u domu svom: kog smo dom mi, ako slobodu i slavu nade do kraja tvrdo održimo*”.

Treće i četvrto poglavlje Poslanice Jevrejima definiše potpun prikaz onoga što se od nas zahteva „sada” i „danas”, kako bismo došli u „pokoј” koji Bog nudi. Bog sada radi kroz svog Sina, Prvosveštenika sa svoje desne strane. Uspeh ne dolazi posmatranjem polu-Mojsijevog sistema. Mi „postajemo partneri Hristovi ako se čvrsto i do kraja držimo svoje prvobitne uverenosti.” (3:14).

Šta ovo partnerstvo sa Sinom, kog je uzdigao Bog, podrazumeva? 4:1-3: „Da se bojimo, dakle, da kako dok je još ostavljeno obećanje da se ulazi u pokoj Njegov, ne zakasni koji od vas. Jer je nama objavljeno kao i onima; ali onima ne pomaže čuvena reč, jer ne verovaše oni koji čuše. Jer mi koji verovamo ulazimo u pokoj, kao što reče: Zato se zakleh u gnevu svom da neće ući u pokoj moj, ako su dela i bila gotova od postanja sveta.” Kako onda mi dolazimo u pokoj koji je Bog namenio čitavom čovečanstvu?

Ono što je neophodno je vera u spasiteljsko partnerstvo sa Isusom u širenju Dobre vesti dolazećem Carstvu Božijem na zemlji. Isus je rekao da je iz tog razloga Otac njega poslao. „Ja moram da prosledim dobre vesti o carstvu Božijem drugim gradovima takođe, jer sam zato poslat” (Luka 4:43). Kada je Isus izvršio svoj zadatak on je otišao u „pokoј”, ne zato što je obavio svoj posao, već posao svog Oca. Mi možemo da dostignemo isti taj „pokoј” i partnerstvo sa Isusom, kada prestanemo sa *svojim* poslom i kada se usredsredimo na saradnju sa Isusom u obavljanju Božijeg posla (Luka 4:43).

Polje je svet. Seme je poruka Jevanđelja o Carstvu (Matej 13:19). Prilikom obavljanja posla oko žetve, Isus je uverio svoje sledbenike da jednoga dana mogu da dođu na izvršna mesta u carstvu: „A vi ste oni koji ste se održali sa mnom u mojim probama. I ja ostavljam vama carstvo, kao što je Otac moj meni ostavio: Da jedete i pijete za trpezom mojom u carstvu mom, i da sedite na prestolima i sudite nad dvanaest plemena Izraela.” (Luka 22:28-30). Zadatak je bio da se ta poruka o Carstvu prenese svetu. Seme koje je posađeno u umovima ljudi, bez obzira na njihove okolnosti, nije zahtevalo poštovanje privremenih odredbi Starog zakona, potrebnih zarad discipline izraelske nacije. Prelazak sa starozakonskih odredbi na novozakonske je radikalna i izuzetno velika. „Ne ubij” postaje „voli neprijatelje svoje.” Mi treba da se prihvatimo krajnjeg zadatka kako bismo postigli večan život u dobu koje će doći: „*Prvo* traži Carstvo Božije i njegovu pravičnost” (Matej 6:33).

Novi zavet postavlja akcenat na to da poruku Jevanđelja o nadi treba podeliti sa svakim ko je voljan da sluša. On zahteva ljubav prema Bogu Stvaraocu i Njegovom Sinu Isusu, koji je dao svoj život žrtvovajući se za naše grehe pod Novim zakonom. Isus je rekao: „Ako me volite pridržavajte se mojih zapovesti.” Mi postizemo pokoj (ne nedeljni Šabat) verom i poslušnošću - „šabatizam” (Jevrejima 4:9), ne jedan dan Šabata.

Pisac Poslanice Jevrejima je prilično jasan po pitanju dva različita vremenska okvira. U prvom i drugom poglavlju on ukazuje na uzdignuti položaj dat Isusu sada i u doba koje će doći. Jevrejima 2:5: „Nije anđelima namenio svet, koji će doći (dolazeće Novo doba) koje je naša tema.” A ova zemlja će čoveku pripasti u budućnosti: „Sve si pokorio pod noge Njegove. A kad Mu pokori sve, ništa ne ostavi Njemu nepokoreno; ali sad *još ne vidimo* da Mu je sve pokoreno.” (2:8).

Zatim smo pozvani da u trećem poglavlju vidimo superiornost Isusa u odnosu na Mojsija i da „danas (sada) ako čujemo njegov (Isusov) glas” postaćemo partneri sa njim (ne Mojsije). Novi zakon ne predstavlja mešavinu Starog i Novog zakona. Pavle odbacuje Stari zakon i njegovu važnost za nas danas kada u stihovima 2:9-17 Kološanima: „Jer u Njemu živi svaka punina Božanstva telesno. I da budete ispunjeni u Njemu koji je glava svakom poglavarstvu i vlasti; U kome i obrezani biste *ne u fizičkom smislu*, odbacivši telo greha mesnih obrezanjem Hristovim ... I vas, koji ste bili mrtvi u gresima i u neobrezanju tela svog, oživeo je s Njim, poklonivši nam sve grehe, i izbrisavši pismo uredbe koja beše protiv nas, i to uzevši

sa srede prikova ga na krstu; I svukavši poglavarstva i vlasti izvede ih na ugled slobodno, i pobedi ih na njemu. Da vas dakle niko ne osuđuje za jelo ili za piće, ili za kakav praznik, ili za mladine, ili za subote koje je sve bilo sen od onog što htede da dođe, i telo je Hristovo.”

Ovu „trojku” jevrejskih svetih dana Pavle smatra običajima koje hrišćani *ne treba* da poštuju pod obavezno. Ništa manje do 11 puta u Starom zavetu ovaj opis nedeljnih, mesečnih i godišnjih praznovanja javlja se u *jednom* paketu. Pavle sva tri vidi kao *jednu* senku. Šabati – godišnji, mesečni i nedeljni – jednostavno i jednako su „vrste” jednog koji je naša Pasha, naš Šabat i naše Pokajanje, naš pokoj. Mojsije je mrtav. Hrist živi!

Ovo smatram fundamentalnim problemom: Bog nam je kroz svog Sina dao zadatak da prenesemo poruku o nadi celom svetu. Mi smo pozvani da se priključimo Njegovom Sinu u tom zadatku. Mojsijina ograničenja, koja su stajala na putu tom zadatku, su eliminisana. Mi smo sada slobodni da se krećemo po celom svetu. Možda baš budemo na Malavima tokom dana kada se jede beskvasni hleb. Mrvice hleba u kućama neće predstavljati problem. Oni će biti srećni što uopšte imaju hleba od kog bi mogle mrvice da ostanu!

Neverovatan je blagoslov posedovati znanje o jedinstvenom Bogu Izraela. Isto verovanje dele milioni Jevreja. Preko milijardu Muslimana takođe veruje da postoji Jedan Bog. Na nesreću po Jevreje, oni se ugledaju na Mojsija. Odbili su Mesiju koji je došao. Muslimani se ugledaju na Muhameda. Neki od onih koji veruju u Isusa i dalje se delimično ugledaju na Mojsija, a ne u potpunosti na Mesiju, koji je došao ne da bi uništio Toru, već da bi je *upotpunio*. Pavle insistira na tome da obuhvatanje Starog i Novog dovodi do slepila. Stihovi 3:14-16 Druge Korinćanima: „U svakom slučaju, njihovi umovi su postali zatvoreni. Danas kada su pročitali stari zavet, isti veo ostaje nedignut, jer samo kroz Hrista on se diže. Da, do dana današnjeg, kad god Mojsija čitaju, veo pada ponovo na njihova srca. Ali kada se obrate Gospodu, veo se uklanja.”

Pismo prijatelju

Sledi odlomak iz pisma kog je gospođa Lynn Gray uputila prijatelju koji je kao i ona bivši član Svetske crkve Božije. Gospođa Gray je na jednostavan način izrazila svoje oduševljenje prilikom pronalaženja slobode duha Novog zakona (ime osobe kojoj je pismo namenjeno je promenjeno)

„Kada si bila ovde, diskutovali smo o stihovima 2:16, 17 Poslanice Kološanima. Smatrala si da su Kološani u Kolosu bili proganjani, ako se nisu pridržavali svetih dana na legalistički način Fariseja. Kako si došla do tog zaključka kada je Pavle rekao da su oni sami bili senka i da mi ne treba više da budemo u senci? Način na koji si ti to protumačila je kontradiktoran. Uvek sam smatrala da je ovo kontradiktorno dok sam bila član Svetske crkve Božije. Njihovo objašnjenje nikada nije imalo nikakvog smisla. Prihvatila sam njihovo objašnjenje, jer sam mislila da „Apostol” zna sve. Mislim da je kontekst Poslanice Kološanima sasvim jasan. Pavle kaže da više ne moramo da praznujemo te dane u bukvalnom smislu, jer je to praznovanje deo Starog zakona. Nije samo u pitanju Talmudov legalizam. U pitanju je sam Stari zakon. Detaljni legalizam, poput toga koliko daleko čovek treba da se kreće na Šabat, i stotine drugih pravila o ponašanju, uglavnom je nastajao vekovima dugom jevrejskom tradicijom. Ovo je čovekov zakon a ne Božiji i nikada nije bilo neophodno pridržavati se istog. Čak su i pravila dodavana Starom zakonu. Ali to nije ono što Pavle smatra senkom. Senka je sam Stari zakon. To što su Jevreji dodali Bibliji, nikada nije imalo nikakav status, nije čak bilo ni senka. Za Pavla šta činiti a šta ne, odlazi zajedno sa starozakonskim sistemom. “

„Na mnogim drugim mestima u Bibliji, Pavle kaže da nije bio pod zakonom: da je kao Jevrejin to postao da bi pridobio Jevreje. Očigledno da sebe više nije smatrao Jevrejem. On u ovim stihovima ne govori samo o legalizmu i kaznama zakona. Reći da mi još uvek treba da se pridržavamo tih dana totalno gubi poentu. Hrist nas je oslobodio od Starog zakona a ne samo od jevrejskog legalizma. “

„Nekada sam volela te dane i praznovanja. Volela sam svete dane i Šabat baš kao što ih vi volite sada. (Sveti dani su postali teret kada sam odlazila na posao). U isto vreme sam ih volela i živela u strahu da činim nešto pogrešno i grešno tim danima. Ali Džejn, ja sam te dane smatrala svetim i divnim. Ono što ti ne razumeš jeste da postoji nešto bolje. Novi zakon koji se ne sastoji od slova zakona. Bolji način je u pitanju, mnogo blagonakloniji. On pruža mogućnost da se još više približimo

Hristu i Bogu. Mnogo je to bolje od praznovanja Šabata i svetih dana. Veruj mi, Džejn, mnogo je bolje. Zaista. Sve dok ne izađeš iz senke, Hrist neće moći u potpunosti da dopre do tebe. Tek kad čovek izađe iz senke, može da oseti ljubav. Držati se starog zakona, znači narušavati odnos sa Hristom. Njegov život i njegova smrt postaje daleko beznačajnija ako ne prihvatimo slobodu koju nam je on doneo. Džejn, zaista verujem da propuštaš ljubav koja ti se nudi. Ali to je nešto što svi mi treba da pronađemo u sopstvenom vremenu i prostoru. Meni je zaista trebalo mnogo vremena ... “

„Takođe ću reći još nešto. Ne verujem da je to što je Pavle išao u Sinagogu na dan Šabata dokaz da je on praznovao isti. Jasno je da je morao da ide u sinagoge na dan Šabata, ako je želeo da dopre do svoje braće Jevandeljem. To za mene ima savršenog smisla. Ne postoji dokaz da se Pavle pridržavao svetih dana, itd ... osim kao načina stupanja u kontakt sa ostalim Jevrejima. Zapravo postoje brojni dokazi da je on drugima propovedao o slobodi u Hristu. “

„Potrebni su proučavanje i razumevanje i Sveti Duh da bi se shvatila razlika između Starog zakona i Novog. Ako mi treba da budemo Hrišćani, kao što su to bili Pavle i drugi, moramo izaći iz senke – i pronaći pokoj u Hristu, svaki dan.”